

Natuurtoets Exportstation Hilvarenbeek deel 1

**Vervanging turbinemeters, us-meters en
ontmantelen drie meetstraten**

Toetsing Wet Natuurbescherming en NNN tbv
uitvoeringsprojecten

projectnummer 0413423.00
concept
30 januari 2017

Natuurtoets Exportstation Hilvarenbeek deel 1

Vervanging turbinemeters, us-meters en ontmantelen drie meetstraten

Toetsing Wet Natuurbescherming en NNN tbv uitvoeringsprojecten

projectnummer 0413423.00

concept revisie 0A

30 januari 2017

Auteurs

P.M. Zeinstra

Opdrachtgever

N.V. Nederlandse Gasunie

Postbus 19

9700 MA Groningen

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

datum vrijgave 30-01-2017
beschrijving revisie 0A Concept

goedkeuring
M.L. Braad

vrijgave
A.J. Brandsma

Inhoudsopgave

	Blz.
Advies	1
1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel en onderzoeksvragen	4
1.3 Leeswijzer	5
2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming	6
2.1 Algemeen	6
2.2 Gebiedsbescherming Natura 2000-gebieden	6
2.3 Soortbescherming	7
2.4 Gebiedsbescherming Natuurnetwerk Nederland	9
3 Projectvoornemen en -ligging	10
3.1 Projectvoornemen	10
3.2 Gebiedsbeschrijving	10
4 Toetsing gebiedsbescherming (Natura 2000)	12
4.1 Ligging en instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden	12
4.1.1 Kempenland-West	13
4.1.2 Turnhouts Vennengebied	15
4.2 Aanwezige beschermde natuurwaarden Natura 2000-gebieden	20
4.2.1 Kempenland-West	20
4.2.2 Turnhouts Vennengebied (Natura 2000-gebied België)	21
4.3 Conclusies voorkomen beschermde natuurwaarden Natura 2000	23
4.4 Effectbepaling project	24
4.5 Toetsing effecten op Natura 2000-gebieden	26
4.5.1 Natura 2000-gebied Kempenland-West	26
4.5.2 Natura 2000-gebied Turnhouts Vennengebied	26
5 Toetsing Beschermde soorten	28
5.1 Resultaten bureauonderzoek	28
5.1.1 Afbakening beschermde soorten	28
5.1.2 Resultaten	28
5.2 Ecologische bevindingen	29
5.3 Samenvatting beschermde soorten	31
5.4 Effectbepaling project	31
5.5 Toetsing effect op beschermde soorten	31
5.5.1 Vogels	32
5.5.2 Zoogdieren	32
6 Natuurnetwerk Nederland	34

6.1	Ligging NNN-gebieden	34
6.2	Effectbepaling project	36
6.3	Effecten op het Natuurnetwerk Nederland (NNN)	36

7 Bronnen 37

Bijlage I: Wettelijk kader

Bijlage II: Effectenindicator volledig

Advies

N.V. Nederlandse Gasunie is voornemens om turbinemeters en us-meters te vervangen en drie bovengrondse meetstraten te ontmantelen (I.012997.01) op het exportstation gelegen aan de Oude Trambaan (ongenummerd) te Esbeek, gemeente Hilvarenbeek. Het project kan worden uitgevoerd indien de werkzaamheden niet in strijd zijn met de Wet natuurbescherming en het beleid van het Natuurnetwerk Nederland. Daarom is inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde gebieden en beschermde soorten binnen de invloedssfeer van het projectgebied en de effecten hierop. Dit wordt gedaan op basis van een Natuurtoets. In dit hoofdstuk is het advies gegeven dat voortkomt uit de conclusies van de uitgevoerde Natuurtoets.

Conclusies: Beschermde gebieden

In het projectgebied is geen NNN-gebied of Natura 2000-gebied aanwezig. Direct grenzend aan het projectgebied ligt een NNN-gebied en het Natura 2000-gebied Kempenland-West. Vlak over de Belgische grens, op 450 meter afstand, ligt het Natura 2000-gebied Turnhouts Vennengebied. In hoofdstuk 4 en 6 is getoetst of de aanwezige beschermde natuurwaarden effecten ondervinden van *optische verstoring, geluid en trilling* als gevolg van de voorgenomen tijdelijke ingreep. Aangezien door de afstand van relevante natuurwaarden tot aan het projectgebied, opname van geluid in het achtergrondgeluid en de werkzaamheden tijdelijk van aard zijn, treden er geen effecten op en zijn (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van beide Natura 2000-gebieden uitgesloten. Er is daarom geen noodzaak voor vervolgstappen of een uitgebreidere toetsing.

Verstoringsfactoren verzuring en vermesting als gevolg van stikstofdepositie zijn in een aparte memo beoordeeld.

Aanwezig binnen de invloedssfeer?	Ja [Natura 2000-gebied/NNN]
Effecten beschermde gebieden?	Nee
Vereiste vervolgstappen aan de orde?	Nee

Conclusies: Beschermde soorten

Uit de bureaustudie is gebleken dat (leefgebied van) de volgende in het kader van de Wet natuurbescherming beschermde soorten aanwezig zijn en/of mogelijk verwacht worden in het projectgebied:

- *Algemene broedvogels (nestplaatsen);*
- *Vleermuizen (mogelijk vaste rust- en verblijfplaats, foerageergebied);*

In Tabel 1 (volgende bladzijde) is aangegeven welke gevolgen de aanwezigheid van (het leefgebied van) deze soorten heeft voor het voorliggende project. Aangegeven is of een nader onderzoek nodig is, of er sprake is van een overtreding van de Wet Natuurbescherming, of dit middels maatregelen voorkomen kan worden en of bij de uitvoering van het project een ontheffing nodig is. In Hoofdstuk 5 van deze Natuurtoets staat de onderbouwing voor de gegeven conclusies.

Soort (groep)	Broedvogels (diverse)	Vleermuizen (diverse)
Essentieel leefgebied in projectgebied?	<i>Nee, mogelijk in bomen rondom projectgebied</i>	<i>Ja, foerageergebied en in omgeving mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen</i>
Nader onderzoek nodig?	<i>Ja, check op aanwezigheid jaarrond beschermde nesten</i>	<i>Ja, check op aanwezigheid van mogelijke vaste rust- en verblijfplaatsen in bomen</i>
Is er sprake van een overtreding?	<i>Mogelijk, indien jaarrond beschermde nesten in directe omgeving aanwezig zijn</i>	<i>Mogelijk, indien vaste rust- en verblijfplaatsen nabij zijn</i>
Ontheffing noodzakelijk	<i>Mogelijk</i>	<i>Mogelijk</i>
Vervolgstappen	<i>Vogels met jaarrond beschermde nesten: Het projectgebied en directe omgeving dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een erkend ecooloog gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten.</i> <i>Broedvogels algemeen: Werken buiten broedseizoen (circa maart t/m juli). Indien dit niet mogelijk is, omgeving van projectgebied vóór het broedseizoen ongeschikt maken voor broedvogels. Indien dit eveneens niet mogelijk is, projectgebied door ecooloog laten controleren op broedgevallen.</i>	<i>Er dient gecontroleerd te worden op aanwezigheid van vaste- rust en verblijfplaatsen. Indien deze afwezig zijn, dan geen vereiste vervolgstappen aan de orde mits binnen reguliere werkuren wordt gewerkt.</i>

Zorgplicht

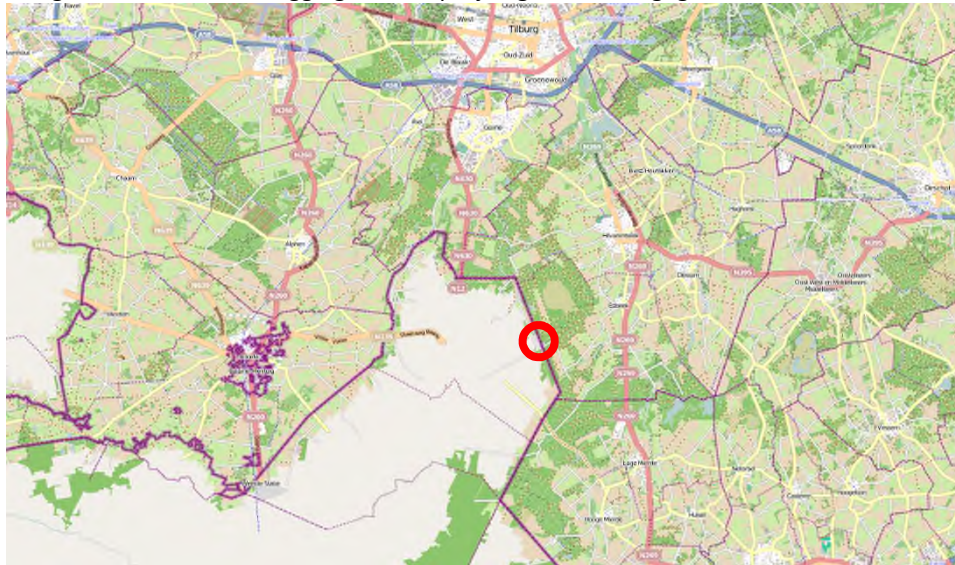
In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader in Bijlage I staat het wetsartikel uitgeschreven. De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

N.V. Nederlandse Gasunie heeft het voornemen om turbinemeters en us-meters te vervangen en drie bovengrondse meetstraten te ontmantelen (I.012997.01). Het betreft de eerste fase van een groter project op het exportstation gelegen aan de Oude Trambaan (ongenummerd) te Esbeek, gemeente Hilvarenbeek.

In Figuur 1.1 en 1.2 is de ligging van het projectgebied weergegeven.

Figuur 1.1. Ligging van het projectgebied (rode cirkel). Bron: Globespotter, geraadpleegd op 30 januari 2017.

Figuur 1.2 Ligging van het projectgebied (rood vlak). Bron: Globespotter, geraadpleegd op 23 januari 2017.

In de ruime omgeving van het projectgebied liggen een tweetal Natura 2000-gebieden: het Nederlandse 'Kempenland-West/Turnhouts Vennengebied' en het Belgische 'Arendonk, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout'.

Om een inschatting te kunnen geven in hoeverre de voorgenomen ontwikkeling van invloed kan zijn op deze Natura 2000-gebieden is een natuurtoets in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) uitgevoerd. In dit kader is inzicht gewenst in de doelstellingen voor deze Natura 2000-gebieden, de relatie van het projectgebied met deze gebieden en het effect van de voorgenomen ingreep op Natura 2000-gebieden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties vanuit de gebiedsbescherming in het kader van Wet natuurbescherming. Dit wordt gedaan op basis van een natuurtoets. In deze rapportage zijn de resultaten van de natuurtoets beschreven.

Bij ruimtelijke ingrepen moet daarnaast rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met het Natuurnetwerk Nederland. Er dient onderzocht te worden of de geplande ingrepen effect hebben op beschermde soorten of beschermde gebieden (Natuurnetwerk Nederland). Ontwikkelingen mogen niet plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. In deze natuurtoets zal de eventuele aanwezigheid van - en eventuele effecten van het project op - beschermde plant- en diersoorten en NNN-gebieden kort aangestipt worden.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

De natuurtoets is opgedeeld in drie onderdelen, namelijk gebiedsbescherming in het kader van Wet natuurbescherming (Natura 2000-gebieden), soortbescherming in het kader van Wnb en gebiedsbescherming in het kader van planologische bescherming (NNN-gebieden).

Het doel van de natuurtoets ten aanzien van gebiedsbescherming in het kader van Wnb, is te onderzoeken of er als gevolg van de voorgenomen ingreep effecten op de instandhoudingsdoelen (ISHD) van de Natura 2000-gebieden te verwachten zijn. Een toets op gebiedsbescherming Wet natuurbescherming kan drie mogelijke uitkomsten geven:

- Negatieve effecten kunnen worden uitgesloten. Verdere toetsing is niet nodig.
- Negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten, maar leiden niet tot een significante aantasting van de natuurlijke waarden van het Natura 2000-gebied. In dit geval kan in overleg met het bevoegde gezag (de provincie) worden besloten om een "verslechteringstoets" uit te voeren.
- De ontwikkeling leidt tot negatieve effecten, welke kunnen leiden tot significante aantasting van de natuurlijke waarden van het Natura 2000-gebied. In dit geval is het noodzakelijk om een "passende beoordeling" uit te voeren. In een passende beoordeling wordt meer in detail de kans op een significant effect beoordeeld.

Daarnaast zal in voorliggende natuurtoets strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de beschermde soorten en beschermde gebieden (het Natuurnetwerk Nederland) opgespoord worden en worden bepaald of de aanvraag van een ontheffing/vergunning noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

De natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- De natuurtoets begint met de belangrijkste conclusies gedestilleerd uit de resultaten van voorliggende natuurtoets;
- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding van de natuurtoets en benoemt het doel van de toets;
- Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt het wettelijk kader;
- Hoofdstuk 3 beschrijft het projectvoornemen en de ligging van het projectgebied ten opzichte van beschermde gebieden;
- Hoofdstuk 4 beschrijft de Natura 2000-gebieden en bijbehorende natuurwaarden met instandhoudingsdoelen en toetst de activiteit aan de gebiedsbescherming in het kader van Wnb;
- Hoofdstuk 5 gaat in op de aanwezige beschermde soorten en toetst vervolgens de activiteit aan soortbescherming in het kader van Wnb;
- Hoofdstuk 6 beschrijft het NNN-gebied en gaat in op de ecologische waarden en toetst de activiteit aan het beschermingsregime van het NNN.

2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Dit hoofdstuk beschrijft het wettelijk kader van de gebiedsbescherming ([paragraaf 2.2](#)) en soortenbescherming ([paragraaf 2.3](#)) in het kader van Wnb en de gebiedsbescherming ten aanzien van NNN-gebieden ([paragraaf 2.4](#)).

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden. In voorliggende Natuurtoets wordt niet ingegaan op de Boswet.

Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving.

Het projectgebied is gelegen in Nederland en dient getoetst te worden aan de Nederlandse wetgeving. De afstand tot het Belgisch grondgebied is echter dusdanig gering, dat effectbepaling en –beoordeling ook plaats dient te vinden volgens het geldend toetsingskader in België. Achtereenvolgens wordt het Nederlands en Belgisch toetsingskader voor natuurbescherming in Natura 2000-gebieden beschreven.

2.2 Gebiedsbescherming Natura 2000-gebieden

Natura 2000 in Nederland

Binnen de EU worden de belangrijkste leefgebieden van de meest bedreigde en waardevolle soorten en habitattypen aangewezen als Natura 2000-gebied. Deze Natura 2000-gebieden moeten samen een Europees ecologisch netwerk vormen om de achteruitgang van de biodiversiteit te keren. De juridische basis voor dit netwerk zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, welke in Nederland zijn doorvertaald in de Wet natuurbescherming. Per gebied worden voor de soorten en habitattypen instandhoudingsdoelstellingen bepaald. Dit kunnen behouds- of uitbreidings/verbeteringsdoelstellingen zijn. Het is verplicht om plannen en projecten te beoordelen op de gevolgen voor deze instandhoudingsdoelstellingen. Voor projecten geldt een vergunningplicht als het project een verslechterend of significant verstorend effect kan hebben op een Natura 2000-gebied. Bij vaststelling van plannen moet het bevoegd gezag rekening houden met de gevolgen van het plan voor Natura 2000-gebieden.

Als de voorgenomen ontwikkeling in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet een Passende beoordeling worden opgesteld. Hierin wordt onderzocht of het plan of project leidt tot aantasting van natuurlijke kenmerken.

Als er sprake is van aantasting, kan het plan of project geen doorgang vinden, tenzij de zogenaamde ADC-toets succesvol wordt doorlopen. In de ADC-toets wordt achtereenvolgens bepaald:

1. of er Alternatieven zijn voor het plan of project (die geen of minder gevolgen hebben);
2. of er Dwingende redenen van groot openbaar belang zijn voor het plan of project, denk bijvoorbeeld aan de openbare veiligheid;
3. of er voldoende Compensatie voor de schade aan de natuur getroffen kan worden.

Natura 2000 in België

De EU-Habitat- en Vogelrichtlijnen maken deel uit van de Europese regelgeving en zijn van kracht in alle Europese lidstaten, zo ook België. De Habitatrichtlijn kent een gebiedsbeschermings- en een soortenbeschermingscomponent. Om de gebiedsbescherming van de Habitatrichtlijn in de Belgische wetgeving te verankeren, werd in Vlaanderen de regionale natuurwetgeving aangepast. Op Vlaams niveau zijn alle principes uit de Habitatrichtlijn geïntegreerd in art. 36ter van het Natuurdecreet. Zowel de gebieds- als de soortencomponent zijn in dit Natuurdecreet opgenomen.

Het doel van de Habitatrichtlijn (1992) is het behoud van de totale biodiversiteit van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en wilde flora en fauna (zonder de expliciete opname van vogels) op het grondgebied van de Europese Unie. In dit kader zijn in Vlaanderen op 4 mei 2001 aan de Europese Commissie gebieden aangemeld als Speciale Beschermingszones (Habitatrichtlijngebieden) (SBZ-H). Deze aangemelde gebieden genieten intussen in Vlaanderen de status alsof zij zijn aangewezen als Speciale Beschermingszones. Voor de definitieve aanwijzing van de Habitatrichtlijngebieden koos de Vlaamse regering ervoor om per gebied een apart besluit goed te keuren waarin ook de instandhoudingsdoelstellingen per gebied worden opgenomen. In het kader van de Vogelrichtlijn werd, conform artikel 4 van deze richtlijn, door Vlaanderen in 1988 beschermingszones aangewezen voor de vogelsoorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn en voor de niet in bijlage I genoemde geregeld voorkomende trekvogels (SBZ-V). Onder elk aanwijzingsbesluit ligt een rapport waarop de instandhoudingsdoelen zijn gebaseerd. In dit geval heet het rapport 'S-IHD-rapport 33 – Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout en Arendonk, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout – definitief rapport', opgesteld door Agentschap voor Natuur en Bos (Vlaamse overheidsinstelling).

Uit hoofde van de Europese regelgeving dienen ingrepen in of nabij een Speciale Beschermingszone getoetst te worden op hun effecten op soorten en habitats op grond waarvan de beschermingszone is aangewezen. Voor het verlenen van toestemming/vergunning voor de uitvoering van ingrepen is het al dan niet optreden van significant negatieve effecten op aangemelde soorten en habitats van groot belang. Inzake de gebiedsbescherming heeft de Europese Commissie een afwegingskader geformuleerd waaraan voorgenomen activiteiten dienen te worden getoetst. Het voorkómen van kwaliteitsverslechtering/verstoring met significante effecten geldt ook voor activiteiten buiten een SBZ: de natuurwaarden in een SBZ kunnen immers ook door activiteiten daarbuiten (in Nederland 'externe werking' genoemd) aangetast worden. Dit is relevant in voorliggend project, gezien er geen werkzaamheden in de SBZ gepland zijn.

2.3 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving.

Tijdens een bijeenkomst van het Netwerk Groene Bureau d.d. 16 december 2016 is aangegeven dat drie provincies (Utrecht, Overijssel en Gelderland) de geldende "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten" (LNV, 2009) aanhouden en blijven hanteren in de Wet natuurbescherming. De verwachting is dat ook overige provincies deze beschermingsstatus aanhouden. De lijst wordt begin 2017 door de provincies geëvalueerd en waar nodig aangepast. Bij voorliggende toetsing is uitgegaan dat de lijst gehanteerd blijft en dat de nesten een jaarrond beschermde status houden.

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding (zie artikel 3.1 in tekstkader in de bijlage).

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een aantal vogelsoorten ook vallen onder artikel 3.5 en daarom niet verstoord mogen worden (zie ook tabel E in de bijlage).

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage tabel C en D van voorliggend rapport. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het voornemen gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie. Zie de Bijlage voor een uitgebreide toelichting.

2.4 Gebiedsbescherming Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is een stelsel van ecologisch hoogwaardige natuurgebieden; de Natura 2000-gebieden maken daar deel van uit. Naast de Natura 2000-gebieden bevat het NNN ook overige leefgebieden van soorten en – om isolatie te voorkomen - gebieden die een verbinding vormen tussen natuurgebieden. Het NNN is onderdeel van het actieve beleid om bedreigde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen. De natuurgebieden die behoren tot het NNN en hun functies worden planologisch beschermd, hier geldt het 'nee, tenzij'- principe. De planologische bescherming betekent in het kort dat geen nieuwe bestemmingen worden toegestaan die per saldo leiden tot een significante aantasting van de oppervlakte, de kwaliteit en de samenhang van het NNN. Hieraan wordt getoetst bij de verlening van een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

3 Projectvoornemen en -ligging

In [paragraaf 3.1](#) wordt allereerst het projectvoornemen beschreven. Vervolgens wordt in [paragraaf 3.2](#) een gebiedsbeschrijving van het projectgebied gegeven.

3.1 Projectvoornemen

De initiatiefnemer is voornemens om turbinemeters en us-meters te vervangen en drie bovengrondse meetstraten te ontmantelen. Daarmee wordt het aantal meetstraten van 7 naar 4 stuks teruggebracht.

Hieronder kort opgesomd welke werkzaamheden en materialen nodig zijn voor het voornemen:

- Mogelijk bronbemaling (1 pomp) t.b.v. bouwput 2 m diep
- 1* Hijskraan (150-180 ton)
- 1* Mechanische (graaf)kraan
- Plaatsen en aanwezigheid bouwkeet
- 50 werkdagen * 10 vrachtautos' s per dag (heen/terug) transporteren van:
  - Grondafvoeren
  - Grondaanvoer
  - Rijplaten
  - Containers
  - Materiaal tbv meetstraten/turbinemeters/afsluiters e.d.
- 15 personeel (busjes/auto's) per dag * 50 werkdagen
- Lassen-slijpen

Er wordt 's avonds niet gewerkt en daarom wordt er ook geen aanvullend licht gebruikt. De uitvoering zal in juli – augustus 2017 plaatsvinden.

3.2 Gebiedsbeschrijving

Het projectgebied ligt ten noorden van de Oude Trambaan, ten westen van Esbeek (gemeente Hilvarenbeek, Provincie Noord-Brabant) tegen de Belgische grens aan. Het projectgebied ligt daarmee ten zuidwesten van Hilvarenbeek. Aan de noord-, oost- en zuidzijde wordt het projectgebied omringd door bos. Ten westen van het projectgebied ligt een (Belgisch) recreatiepark/camping (Verblijfpark Tulderheyde) in gemeente Ravels. Het bos wordt aan de zuidwestzijde deels doorbroken door een akkerperceel. Zie ook figuur 1.1 in [hoofdstuk 1](#).

Het projectgebied zelf is omringd door een hoog, metalen gerasterd hek. Het projectgebied is verhard met asfalt en grind. In het projectgebied staan twee gebouwen en enkele gasinstallaties. Zie ook figuur 3.1. Er staan geen bomen of struiken in het projectgebied. Direct buiten het hek zijn wel bomen aanwezig. Daar is eveneens een (drooggevallen) slootje aanwezig. Deze is niet vermeld in de legger regionale waterkeringen (zie figuur 4.9), wat betekent dat het waarschijnlijk een C-water is. C-watervallen zijn poelen of zakslootjes, met andere woorden: een slootje waar het regenwater in wordt verzameld en in de grond kan infiltreren (brabantkeur.nl). In het recreatiepark Tulderheyde is op een kleine 400 meter afstand een poel aanwezig. Ten oosten van het projectgebied ligt op 900 meter afstand een poel. Ten noorden van het projectgebied, op 1,3 km afstand, is in een heideterrein eveneens een poel (vennetje) aanwezig.

*Figuur 3.1. Impressie projectgebied
(rood omkaderd). Bron:
globespotter, geraadpleegd op 23
januari 2017.*

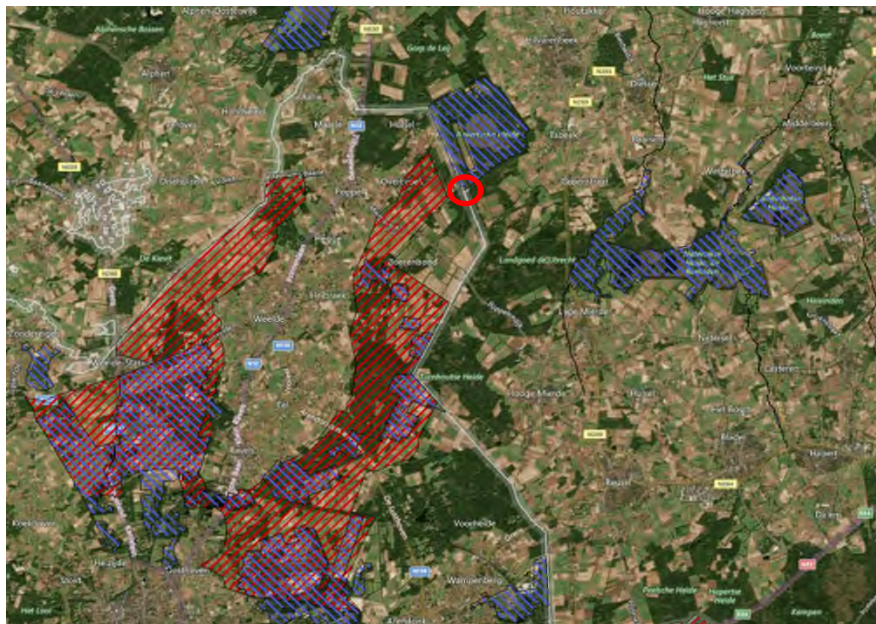
4 Toetsing gebiedsbescherming (Natura 2000)

Om te kunnen toetsen op gebiedsbescherming in het kader van Wet natuurbescherming (Wnb) wordt allereerst in [paragraaf 4.1](#) gestart met de ligging van Natura 2000-gebiedenten opzichte van het projectgebied. [Paragraaf 4.2](#) gaat in op de aanwezige en voor de natuurtoets relevante beschermde natuurwaarden, [paragraaf 4.3](#) vat de aanwezige en relevante beschermde natuurwaarden van Natura 2000-gebieden samen. In [paragraaf 4.4](#) worden de relevante effecten, volgend uit de ingreep, bepaald. Vervolgens wordt de voorgenomen ingreep in [paragraaf 4.5](#) getoetst aan de gebiedsbescherming in het kader van de Wnb.

Voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden is gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EZ of provinciale digitale atlasen. Via provincie Noord-Brabant is informatie ingewonnen over de Natura-2000 doelstellingen uit het beheerplan. Daarnaast is gebruik gemaakt van de website van de Vlaamse Overheid om informatie over Belgische Natura 2000-gebieden in te winnen.

4.1 Ligging en instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden

Direct grenzend aan het projectgebied ligt het Natura 2000-gebied Kempenland-West. Vlak over de Belgische grens, op 450 meter afstand, ligt Turnhouts Vennengebied. Zie ook figuur 4.1. Op 6,5 km afstand ligt het Natura 2000-gebied Regte Heide & Riels Laag. Dit Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelen voor habitattypen. Gezien de relatief grote afstand tot het projectgebied en het ontbreken van instandhoudingsdoelen voor habitat- en vogelsoorten, wordt dit gebied niet meegenomen in de beoordeling. Hieronder volgt een nadere omschrijving van de twee nabijgelegen Natura 2000-gebieden met bijbehorende instandhoudingsdoelen.

Figuur 4.1 Overzicht Europese Natura 2000-gebieden rondom projectgebied (rode cirkel). Blauwe vlakken zijn Habitatrictlijngebieden, rode vlakken zijn Vogelrichtlijngebieden. Bron: Natura 2000 Network Viewer, geraadpleegd op 28 november 2016.

4.1.1 Kempenland-West

Aan de noord- en oostzijde grenst het projectgebied direct aan het Natura 2000-gebied Kempenland-West. Het heide en vennengebied van Kempenland bestaat uit een viertal delen met ertussen meanderende lopen van de laaglandbeken Reusel, Grootte Beerze en Kleine Beerze. De vier delen zijn van west naar oost: (1) Rovertse Heide, (2) Mispelindsche Heide en Neterselsche Heide, (3) Landschotsche Heide en (4) het Grootmeer. Zie ook figuur 4.1. Het deel grenzend aan het projectgebied wordt Rovertse Heide, of ook wel Rooversche Heide, genoemd. In figuur 4.2 is de situatie weergegeven.

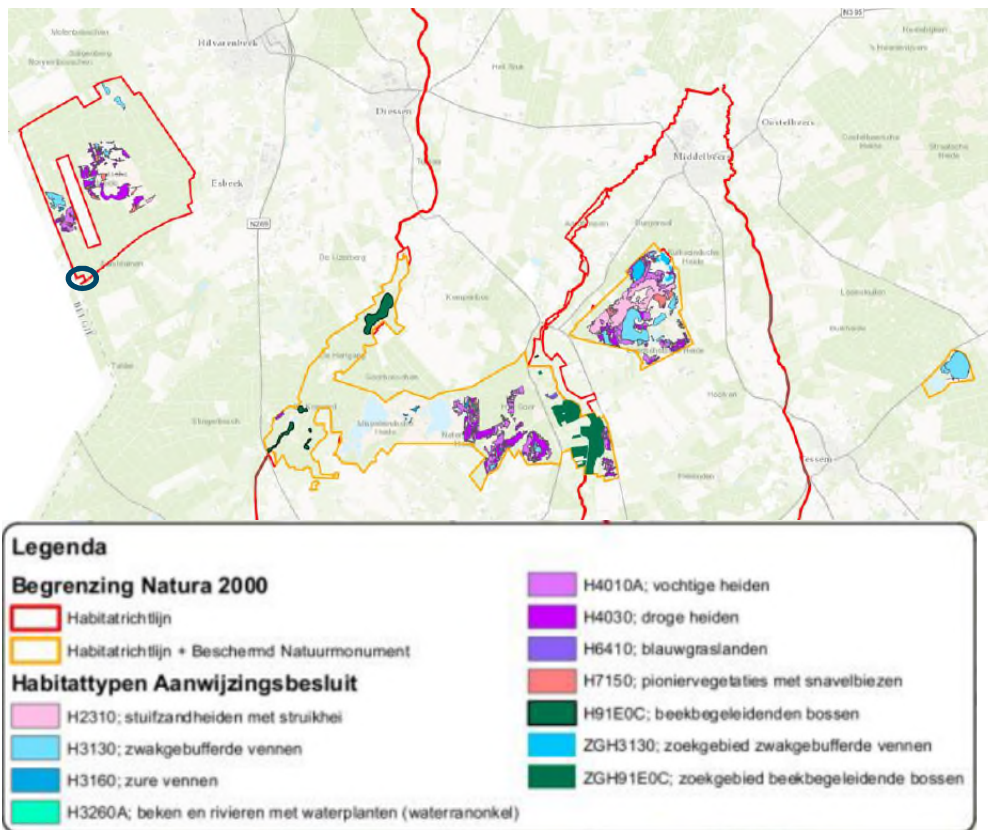
De Rooversche Heide, oorspronkelijk een groot heidegebied dat in de 20ste eeuw met naaldhout is bebost, omvat hier de Rooversche Leij met beekbegeleidend bos alsmede het ven Papschot. De Mispelindsche en Neterselsche Heide zijn droge en vochtige heiderestanten met vennen (De Flaes, Het Goor) van de voorheen uitgestrekte en kenmerkende Kempische heiden. De Neterselsche Heide omvat het gebied 'Grijze Steen' (met snavelbiesbegroeiingen) en broekbossen. De Landschotse Heide bestaat uit overgangen van droge en vochtige heiden met hierin enkele heidevennen (Keijenhurk, Kromven, Wit Hollandven en Berkven). Het Groot en Klein Meer zijn voormalige heidevennen te midden van een groot bosgebied (synbiosys.alterra.nl).

Het deelgebied Rovertse Heide bestaat uit droge en vochtige heden, stuifzandheden met struikhei, pioniervegetaties met snavelbiezen, zure vennen en zwakgebufferde vennen (Concept beheerplan 2015).

Figuur 4.2. Projectgebied (in rood) ten opzichte van Kempenland-West (geel gearceerd, Rovertse Heide).
Bron: PDOK-Viewer, geraadpleegd op 22 januari 2017.

Kempenland-West is aangewezen als Habitatrichtlijngebied. Voor elk Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen opgesteld. Tabel 4.1 geeft deze instandhoudingsdoelen weer van Kempenland-West. Dit beschermde gebied heeft instandhoudingsdoelen voor zowel habitattypen als habitatsoorten.

Figuur 4.3. Overzicht habitattypen van de Kempenland-West. Projectgebied aangegeven met blauwe cirkel.
 Bron: Ontwerp-beheerplan Kempenland-West april 2015.

Instandhoudingsdoelen

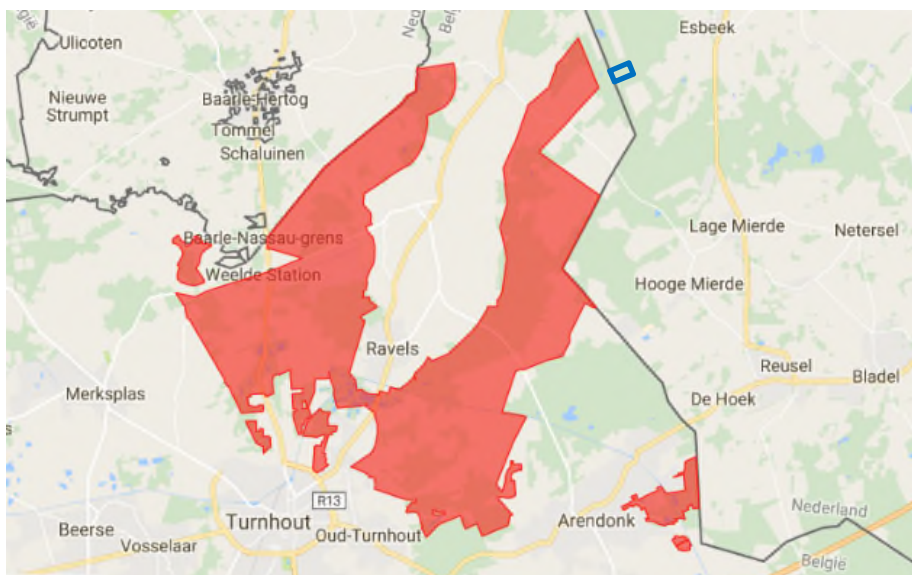
Instandhoudingsdoelen Kempenland-West					
		SVI Landelijk	Doelst. OMV	Doelst. KWA	Doelstelling populatie
Habitattypen					
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	=	>	
H3130	Zwakgebufferde vennen	-	=	>	
H3160	Zure vennen	-	=	=	
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	-	>	>	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	>	
H4030	Droge heiden	--	=	>	
H6410	Blauwgraslanden	--	=	=	
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	=	=	
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen	-	=	>	
Habitatsoorten					
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1831	Drijvende waterweegbree	-	=	=	=

Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelen voor habitattypen en habitatsoorten van het Natura 2000-gebied Kempenland-West. Aangegeven zijn de landelijke staat van instandhouding (LSVI) en de doelstelling omvang (OMV) en kwaliteit (KWA) van het leefgebied. Legenda: '+ '= gunstig, '- ' = matig gunstig, '--' = zeer ongunstig, '>' = uitbreiding, '=' behoud. Bron: symbiosys.alterra.nl

4.1.2 Turnhouts Vennengebied

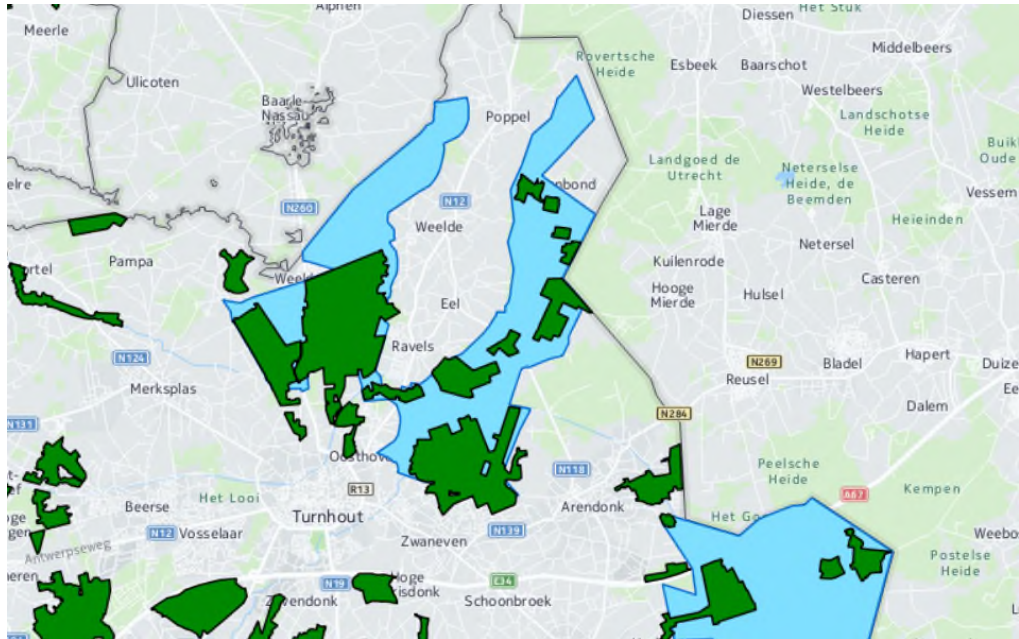
Aan de zuid- en westzijde van het projectgebied ligt op ongeveer 450 meter afstand het Belgische Vogelrichtlijngebied 'Arendonk, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout' (BE2101538) en het Habitatrictlijngebied 'Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout' (BE2100024). Deze twee gebieden tezamen vormt het Natura 2000-gebied 'Turnhouts Vennengebied'. Zie figuur 4.4 voor de ligging van het Natura 2000-gebied. Het Natura 2000-gebied ligt in de gemeenten Arendonk, Baarle-Hertog, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout.

Het gebied betreft voor het grootste gedeelte een Vogelrichtlijngebied. Binnen het Vogelrichtlijngebied liggen (grotendeels) 16 habitatrictlijn-deelgebieden. De Habitatrictlijn-deelgebieden liggen op een afstand van minstens drie km van het projectgebied. Zie ook figuur 4.5

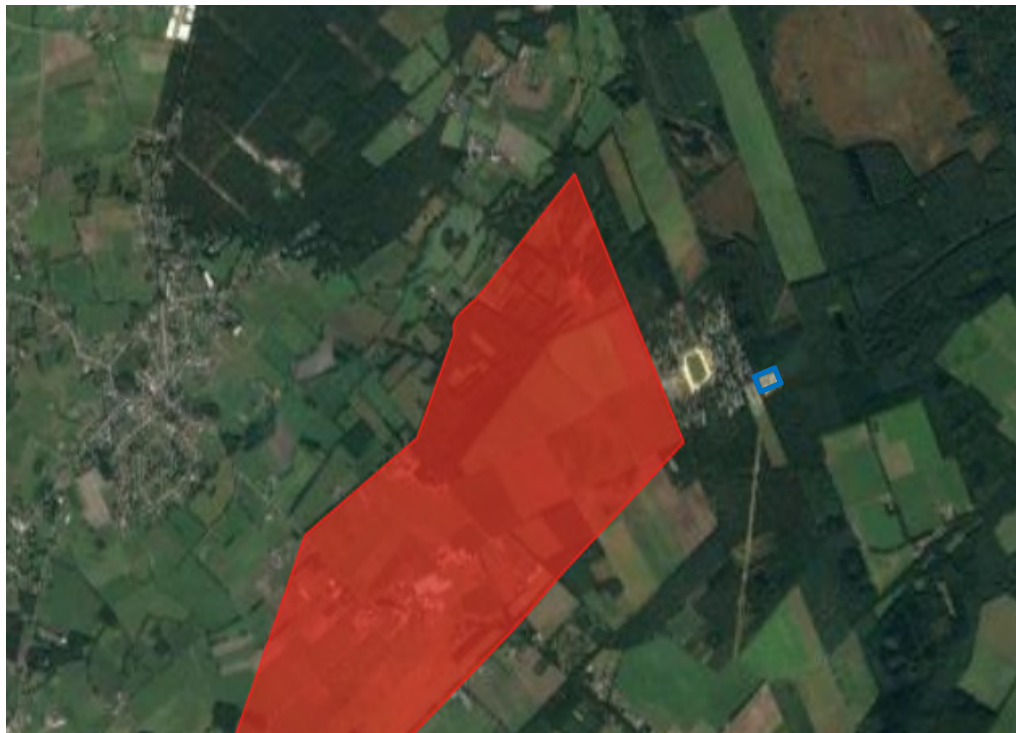

Figuur 4.4. Afbakening Turnhouts Vennengebied (in rood). Bron: natura2000.vlaanderen.be, geraadpleegd op 20 januari 2017.

Het Vogelrichtlijngebied bestaat uit twee bijna gescheiden deelgebieden: een deelgebied ten noordwesten van Turnhout (terreinen bij Turnhout, Merksplas, Weelde en Poppel) en een deel ten noordoosten van Turnhout (terreinen gelegen te Oud-Turnhout en Ravels, doorlopend tot Overbroek). Het deelgebied ten noordwesten van Turnhout ligt op ongeveer vierenhalve km afstand van het projectgebied. Het dichtstbijzijnde deelgebied ligt dichtbij het projectgebied, namelijk 500 meter. Tussen het projectgebied en het Vogelrichtlijngebied ligt een camping en/of Verblijfpark Tulderheyde te Poppels. Zie ook figuur 4.6.

Figuur 4.5. Overzicht Belgische Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in respectievelijk blauw en groen weergegeven. Bron: Geopunt.be, geraadpleegd op 20 januari 2017.

Figuur 4.6. Deel van Natura 2000-gebied Turnhouts Vennengebied (rood) ten opzichte van projectgebied (blauw). Bron: natura2000.vlaanderen.be, geraadpleegd op 20 januari 2017.

Turnhouts Vennengebied is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied. Het Natura 2000-gebied bestaat uit rustieke heidekernen met typische vennen, natte moeraslandschappen en droge bossen.

In de Kempen werden in de 19de eeuw verschillende kanalen gegraven om de landbouw te stimuleren. Er was immers weinig oppervlaktewater en de landbouwbodems waren schraal en arm. Dankzij de kanalen kwam er een betere irrigatie van de akkers. Er zijn in deze regio tegenwoordig nog steeds veel actieve landbouwbedrijven. De kanalen voorzien ook de aangrenzende natuurgebieden van een hoge grondwaterspiegel, met op sommige plaatsen prachtige kwelvegetaties. Het gebied heeft erg veel open ruimte: er komt amper bewoning, industrie of recreatie voor (www.natura2000.vlaanderen.be).

Het Habitatrichtlijngebied bestaat vooral uit heidelandschap, moeraslandschap en droge bossen. Het Vogelrichtlijngebied bestaat voornamelijk uit droge bossen en mozaïekrijk weidevogelgebied met kleine landschapselementen en natte graslanden.

Voor elk Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen opgesteld. In het aanwijzingsbesluit (Ministerie Leefmilieu, Natuur en Cultuur, 23 april 2014) is geen samenvattend overzicht opgenomen van de instandhoudingsdoelen (wel een uitgebreide). Daarom wordt hieronder een korte taakstelling per aangewezen soort en habitattypen uit het Managementplan (Turnhouts Vennengebied Managementplan 1.0, 19 december 2014) weergegeven (zie figuur 4.7 en 4.8). Dit beschermde gebied heeft instandhoudingsdoelen voor 12 broedvogels, 12 niet-broedvogels, 21 habitattypen en 23 habitatsoorten.

Habitat code	Besluit Vlaamse regering		Openstaande taakstelling
	Opp. totaal doel (ha)	Opp. actueel (ha)	Opp. uitbreiding en omvorming (ha)
2310_2330	76.05	49.05	27.00
3110	12.30	7.80	4.50
3130	58.00	41.00	17.00
3150	26.00	21.00	5.00
3160	1.90	1.90	0.00
3260 (km*) **	0.00	0.00	0.00
4010_7150	234.00	151.00	83.00
4030	248.00	76.00	172.00
6230	151.50	52.50	99.00
6410	14.00	5.00	9.00
6510	2.00	0.00	2.00
7110	2.50	0.00	2.50
7140	35.00	18.00	17.00
7210	0.30	0.00	0.30
7230	1.00	0.50	0.50
9120	17.00	4.00	13.00
9160	3.00	3.00	0.00
9190	311.00	21.00	290.00
91E0	101.00	93.00	8.00

Figuur 4.7. Overzicht aangewezen habitattypes met achtereenvolgens per kolom: totale oppervlaktedoelen, actuele (ingerichte) oppervlakte en openstaand saldo te realiseren habitat. Bron: Managementplan Natura 2000 1.0 Turnhouts Vennengebied.

Soort	Doel
Bergeend, kuifeend, Tafeleend, Krakeend, Smient, Wintertaling, Slobeend, Pijlstaart	behoud
Blauwborst	uitbreiding
Blauwe kiekendief	behoud
Boomleeuwerik	uitbreiding
Bruine kiekendief	uitbreiding
Drijvende waterweegbree	uitbreiding
Gevlekte witsnuitlibel	uitbreiding
Gewone/Grijze grootoorvleermuis, Brandts vleermuis/Gewone baardvleermuis	geen doelstelling
Gewone/Grijze grootoorvleermuis, Watervleermuis, Meervleermuis, Brandts vleermuis/Gewone baardvleermuis	behoud
Grote modderkruiper	uitbreiding
Grote zilverreiger	behoud
Heikikker	uitbreiding
Ijsvogel	uitbreiding
Kamsalamander	uitbreiding
Kemphaan	behoud
Kleine modderkruiper	uitbreiding
Korhoen	geen doelstelling
Middelste bonte specht	behoud
Nachtzwaluw	uitbreiding
Poelkikker	uitbreiding
Porseleinhoen	behoud
Regenwulp	behoud
Roerdomp	uitbreiding
Rugstreepad	uitbreiding
Ruige/Gewone/Kleine dwergvleermuis, Franjestaart	behoud
Ruige/Gewone/Kleine dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Franjestaart, Laatvlieger	behoud
Wespendief	behoud
Zwarte specht	uitbreiding
Zwartkopmeeuw	behoud

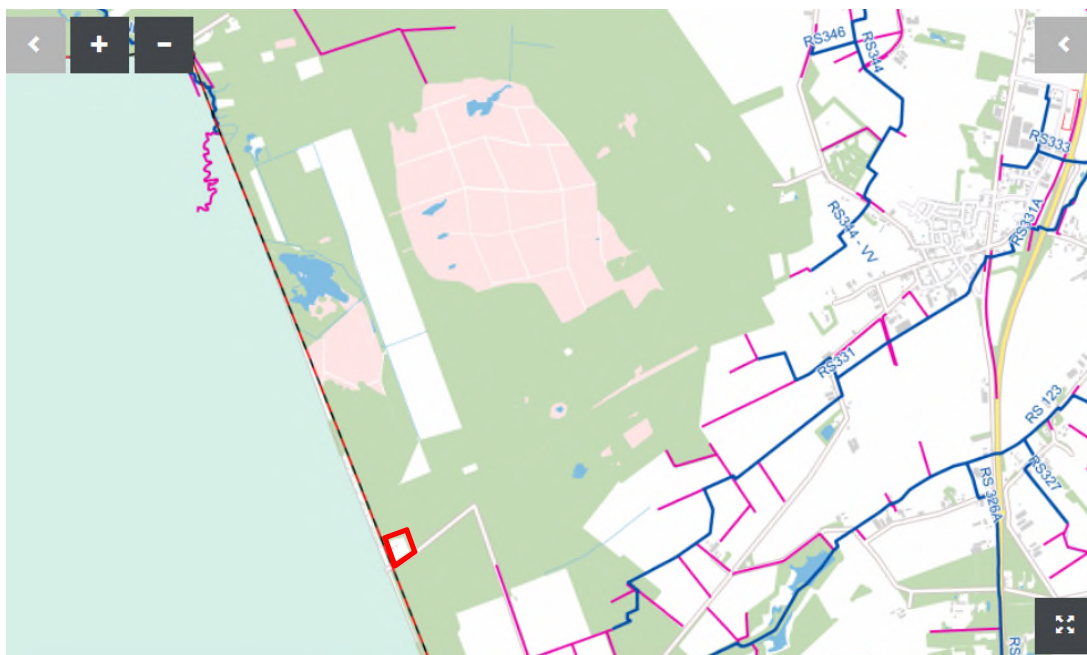
Figuur 4.8. Overzicht taakstellen per aangewezen soort. Bron: Managementplan Natura 2000 1.0 Turnhouts Vennengebied.

4.2 Aanwezige beschermde natuurwaarden Natura 2000-gebieden

4.2.1 Kempenland-West

Habitatsoorten en -typen

Sommige habitatsoorten zijn specifiek gebonden aan de Natura 2000-gebieden. Zo is de Habitatrichtlijnsoort kleine modderkruiper gebonden aan wateren met vooral zandige of modderige bodems. Er komen geen B-wateren (vergelijkbaar met kavelslootjes) voor binnen 500 meter van het projectgebied. Zie ook figuur 4.9. Volgens het concept beheerplan en NDFF-raadpleging op 23 januari 2017 komt de kleine modderkruiper daarnaast niet voor in Rovertse Heide.

Figuur 4.9. Legger regionale waterkeringen rondom plangebied (rood omkaderd). Blauw zijn A-wateren en B-wateren zijn roze aangemerkt. Bron: Waterschap De Dommel – Kaarten.

Drijvende waterweegbree groeit in uiteenlopende stilstaande of zwak stromende wateren en gedijt het beste in water dat helder, voedselarm of hooguit matig voedselrijk, fosfaatarm en kalkarm is (synbiosys.alterra.nl). Volgens hetzelfde beheerplan komt drijvende waterweegbree echter sinds 2001 niet meer voor in Rovertse Heide. Drijvende waterweegbree is vooral algemeen in andere delen van Kempenland-West: in de grote delen van de Reusel en de Groote en Kleine Beerze. Het projectgebied heeft gezien de grote afstand geen specifieke betekenis voor de twee habitatsoorten (kleine modderkruiper en drijvende waterweegbree).

Droge heiden (H4030), vochtige heiden (H4010A) en pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150) komen op een afstand van 750 meter ten noorden van het projectgebied voor. Op grotere afstand komen ook stuifzandheiden met struikhei (H2310), zure vennen (H3160) en zwakgebufferde vennen (H3130) voor in het deelgebied Rovertse Heide (Concept beheerplan 2015). Deze vegetaties zijn stikstofgevoelig.

4.2.2 Turnhouts Vennengebied (Natura 2000-gebied België)

Habitatsoorten en -typen

Sommige habitatsoorten en alle habitattypen zijn specifiek gebonden aan de Habitatrichtlijngebieden. De **poelkikker, heikikker en kamsalamander** komen vooral voor in stilstaande wateren in bos- en heidegebieden of in vennen, poelen en watergangen in hoogveenengebieden. **Gevlekte witsnuitlibel** komt vooral voor in laagveenmoerassen en vegetatierijke vennen en duinplassen. Deze komen pas (in België) op 3 km afstand van het projectgebied voor en hebben daarmee geen ecologische relatie met het projectgebied.

Rugstreeppad is vooral te vinden in braakliggende terreinen, schraallanden en droge heide terreinen (Concept beheerplan 2012). Deze liggen eveneens niet in de buurt van het projectgebied.

Drijvende waterweegbree, grote en kleine modderkruiper, maar ook **meervleermuis**, hebben wateren nodig om zich te kunnen verspreiden. In de direct omgeving van het projectgebied zijn geen geschikte wateren aanwezig en is daarmee een ongeschikt biotoop voor deze habitatsoorten. Het projectgebied heeft daarmee geen specifieke betekenis voor de habitatsoorten.

Zoals blijkt uit de bureaustudie beschermde soorten (zie hoofdstuk 5) bevat de omgeving van het projectgebied mogelijk geschikte elementen voor vaste rust- en verblijfplaats voor **diverse vleermuizen** (zie figuur 4.8). Daarnaast kunnen vleermuizen het projectgebied gebruiken als foerageergebied. Met uitzondering van de meervleermuis, kan de aanwezigheid van de overige aangewezen vleermuissoorten niet zonder meer uitgesloten worden. Dit betreft echter hoogstens enkele individuen die geen relatie hebben met het Natura 2000-gebied. Effecten op de instandhoudingsdoelen ten aanzien van de diverse vleermuizen zijn uitgesloten.

Broedvogels en niet-broedvogels

Turnhouts Vennengebied heeft voor de vogels een belangrijke functie als broedgebied, dan wel slaapplek en foerageergebied. Een aantal vogelsoorten blijven voornamelijk binnen het Natura 2000-gebied:

Blauwborst (broedvogel) komt voor in gevarieerde, natte gebieden met open delen en een rijke struweel- en loofboombegroeiing die rijk zijn aan insecten. De geleidelijke overgang van rietmoerassen naar moerasbos vormt een uitstekend leefgebied. De soort komt daarom waarschijnlijk niet voor in de omgeving van het projectgebied. Dit komt overeen met de bevindingen uit het onderliggend rapport van het aanwijzingsbesluit (Agentschap Natuur en Bos, 2012).

Bergeend, kuifeend, tafeleend, krakeend, wintertaling, slobbeend en pijlstaart (niet-broedvogel): Soorten als bergeend, kuifeend en tafeleend foerageren binnen de Natura 2000-gebieden in open wateren op waterplanten en dierlijk materiaal. Het projectgebied en de percelen ten westen van het projectgebied hebben daarom geen functie voor deze soorten.

De boomleeuwerik (broedvogel) komt voor op kale of schaarsbegroeide bodems, als duingebieden en heide. Daar foerageert hij op de grond. Op 3,5 tot 5 km afstand komen broedende paren van boomleeuwerik voor (Agentschap Natuur en Bos, 2012). Deze zal vooral rond zijn nestlocatie foerageren. Het projectgebied heeft daarmee geen specifieke betekenis voor de boomleeuwerik.

Kemphaan en regenwulp (niet-broedvogels) zijn vooral te vinden in extensieve, natte graslanden met open water (vogelbescherming.nl). De kemphaan foerageert vooral op slikken, rievieroevers en natte graslanden. De regenwulp foerageert daarentegen wel eens op intensievere graslanden en akkerlanden (vogelbescherming.nl). Beide soorten komen echter niet voor in de buurt van het projectgebied (NDFF, geraadpleegd op 23 januari 2017). Volgens het onderliggend rapport van het aanwijzingsbesluit komen de soorten eveneens niet in de buurt van het projectgebied voor (Agentschap Natuur en Bos, 2012).

De korhoen (broedvogel) voelt zich vooral thuis in uitgestrekte heide- en hoogveengebieden, grenzend aan extensief kleinschalig cultuurland. Dit biotoop komt niet voor in de buurt van het projectgebied. Deze soort komt dan ook niet voor in en rondom het projectgebied (NDFF, geraadpleegd op 23 januari 2017). Volgens het onderliggend rapport van het aanwijsbesluit is de korhoen uitgestorven sinds 1997 (Agentschap Natuur en Bos, 2012).

De porseleinhoen (broedvogel) is een verborgen levende moerasvogel, die leeft van plantaardig voedsel en klein gedierte. Zijn leefgebied is nogal ontoegankelijk: natte uiterwaarden, randen van zegge-, lisdodde- en rietmoerassen en ondergelopen graslanden. Belangrijk is de aanwezigheid van water met een diepte van minder dan 15 centimeter. Dit biotoop komt niet voor in de buurt van het projectgebied. Ook volgens het onderliggend rapport van het aanwijsbesluit komt de porseleinhoen niet voor in de noordelijker gelegen deelgebieden. De porseleinhoen heeft daarmee geen ecologische relatie met het projectgebied.

De nachtzwaluw (broedvogel) is vooral te vinden in droge, halfopen gronden als heide en duinvalleien. De soort komt niet voor in het projectgebied (NDFF, geraadpleegd op 23 januari 2017), maar is wel waargenomen in de noordelijk gelegen habitat types droge en natte heide van het Natura 2000-gebied Kempenland-West. Ook komen broedgevallen voor in het noorden van gemeente Ravels ((Agentschap Natuur en Bos, 2012). De aanwezigheid rondom het projectgebied is daarmee niet volledig uit te sluiten.

Roerdomp (broedvogel) broedt in rietland met overjarig riet. De soort foerageert graag in ondiep water en in goed begroeide/beschutte oevers. Dit biotoop komt niet voor in de buurt van het projectgebied. Deze soort komt dan ook niet voor in en rondom het projectgebied (NDFF, geraadpleegd op 23 januari 2017). Het onderliggend rapport van het aanwijsbesluit geeft eveneens aan dat de roerdomp niet voorkomt in het noordelijk gedeelte van Turnhouts Vennengebied (Agentschap Natuur en Bos, 2012).

Een aantal vogelsoorten foerageert echter ook buiten het Natura2000-gebied. Dit betreft de herbivore watervogel **smient (niet-broedvogel)**, maar ook de **grote zilverreiger (niet-broedvogel)**. Deze foerageren op de (grotere) graslanden in de omgeving en rusten op de grote wateren in de Natura 2000-gebieden. De smient en grote zilverreiger kunnen gebruik maken van de landbouwpercelen in de omgeving van het projectgebied, deze percelen zijn echter relatief klein. Waarnemingen van deze soorten zijn niet bekend uit de ruime omgeving van het projectgebied. Aan de Nederlandse kant komt de grote zilverreiger en smient niet voor in de ruimte omgeving van het projectgebied (NDFF, geraadpleegd op 23 januari 2017). Volgens het onderliggend rapport van het aanwijzingsbesluit komen de soorten niet in de buurt van het projectgebied voor (Agentschap Natuur en Bos, 2012). De aangewezen vogelsoorten smient en grote zilverreiger hebben daarmee geen ecologische relatie met het projectgebied.

De **wespendief (broedvogel)** kan broeden en foerageren in de buurt van het projectgebied. De wespendief komt voor in loofbossen en gemengde bossen met open plekken, heide, hoogvenen en graslandjes. Dit komt in de buurt van het projectgebied voor. Deze soort is dan ook

waargenomen in de ruime omgeving van het projectgebied (NDFF, geraadpleegd op 23 januari 2017). Volgens het onderliggend rapport van het aanwijzingsbesluit komt de soort voornamelijk tot broeden in de zuidelijker gelegen deelgebieden, maar komt hij ook voor in de bossen van gemeente Ravels (Agentschap Natuur en Bos, 2012).

De **bruine kiekendief (broedvogel)** en **blauwe kiekendief (niet-broedvogel)** kunnen foerageren in de buurt van het projectgebied. De bruine kiekendief komt vooral voor in open moerasgebieden en open boerenland en de blauwe kiekendief foerageert in duingebieden, kwelders, maar ook graslanden van het agrarisch cultuurland. In tegenstelling tot de blauwe kiekendief is de bruine kiekendief niet waargenomen in de buurt van het projectgebied (NDFF, geraadpleegd op 23 januari 2017). De kiekendieven komen volgens het onderliggend rapport van het aanwijzingsbesluit vooral voor in de zuidelijker gelegen deelgebieden, maar worden ook foeragerend waargenomen in de percelen van Ravels (Agentschap Natuur en Bos, 2012).

De **ijsvogel (broedvogel)** foerageert boven wateren (met vis). In de buurt van het projectgebied komen geen wateren voor. In Nederland komt de ijsvogel wel voor in de vennen ten noorden van het projectgebied (op 1,3 km afstand). Volgens het onderliggend rapport van het aanwijsbesluit komt de ijsvogel niet voor in de noordelijker gelegen deelgebieden van het Belgische Turnhouts Vennengebied. De aangewezen ijsvogel heeft daarmee geen ecologische relatie met het projectgebied.

De **zwarte specht (broedvogel)** foerageert op mieren en in dood hout levende kevers. De soort profiteert van de omvorming van bestaande (naald)bossen naar eikenberkenbos. Is daarbij gebonden aan bossen. Op 1,5 tot 2 km afstand van het projectgebied komt een broedende zwarte specht voor in het Turnhouts Vennengebied (Agentschap Natuur en Bos, 2012). Het broedpaar ligt aan de westzijde van het bosje zichtbaar op figuur 4.6.

De **middelste bonte specht (broedvogel)** heeft een voorkeur voor oud loofbos, met bomen met ruwe bast (vooral oude eiken). Vooralsnog komt deze soort, in tegenstelling tot de zwarte specht, niet voor in de bossen van Ravels (Agentschap Natuur en Bos, 2012) en rondom het projectgebied (NDFF, geraadpleegd op 23 januari 2017).

De **zwartkopmeeuw (broedvogel)** komt voor in moerassen, natte ruigtes, op vijvers en vennen. De soort foerageert op de grotere intensieve agrarische percelen. De zwartkopmeeuw kan gebruik maken van de landbouwpercelen in de omgeving van het projectgebied, deze percelen zijn echter relatief klein. Aan de Nederlandse kant komt de zwartkopmeeuw echter niet voor in de ruimte omgeving van het projectgebied (NDFF, geraadpleegd op 23 januari 2017). Volgens het onderliggend rapport van het aanwijzingsbesluit komt de soort eveneens niet in de buurt van het projectgebied voor (Agentschap Natuur en Bos, 2012). De aangewezen zwartkopmeeuw heeft daarmee geen ecologische relatie met het projectgebied.

4.3 Conclusies voorkomen beschermde natuurwaarden Natura 2000

Het projectgebied ligt niet in een Natura 2000-gebied, maar grenst direct aan Kempenland-West. Aanwezige beschermde natuurwaarden waar in deze natuurtoets rekening mee dient te worden gehouden zijn de **habitattypes** droge en vochtige heden, stuifzandheden met struikheide, pioniervegetaties met snavelbiezen, zure vennen en zwakgebufferde vennen. De in Kempenland-West aangewezen habitatsoorten komen niet voor in de omgeving van het projectgebied. Deze worden in de toetsing van de effecten van de werkzaamheden op beschermde natuurwaarden in paragraaf 4.5 buiten beschouwing gelaten.

Ten westen van het projectgebied ligt het Belgische Natura 2000-gebied Turnhouts Vennengebied. Diverse aangewezen **vleermuissoorten** kunnen (in de omgeving van) het projectgebied voorkomen. Daarnaast kan in de omgeving van het projectgebied (in het bosgebied ten westen van Verblijfpark Tulderheyde) een broedend paar **nachtzwaluw** en **zwarte specht** voorkomen. In de omgeving van het projectgebied kunnen ook **wespendief** en **middelste bonte specht** gaan broeden en foerageren. **Bruine – en blauwe kiekendief** kunnen in de agrarische percelen foerageren. Door gebrek aan geschikt biotoop kan de aanwezigheid van blauwborst, boomleeuwerik, grote zilverreiger, ijsvogel, korhoen, kemphaan, porseleinhoen, regenwulp, roerdomp, smient, zwartkopmeeuw bergeend, kuifeend, tafeleend, krakeend, wintertaling, slobbeend en pijlstaart worden uitgesloten.

In de effectbeschrijving van paragraaf 4.5 zullen de specifieke gevoeligheden van de werkzaamheden en versturende effecten beschreven worden op deze aanwezige soorten.

4.4 Effectbepaling project

Voor de effectbepaling van het voornemen op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden is het van belang om de verwachte storingsfactoren in beeld te brengen. Werkzaamheden aan leidingen kan een breed scala van effecten op de Natura 2000-gebieden veroorzaken. De effectindicator die hiervoor, door het Ministerie van EZ, is ontwikkeld geeft een eerste indicatie van de factoren die een rol kunnen spelen en de mate van gevoeligheid van habitattypen en -soorten voor deze factoren.

Voor mogelijke effecten van de werkzaamheden op het Natura 2000-gebied Kempenland-West worden de volgende factoren genoemd:

- **oppervlakteverlies;**
- **verontreiniging;**
- **verdroging;**
- **optische verstoring** (invloed van aanwezigheid, beweging e.d. op dieren);
- **verandering dynamiek substraat** (bijvoorbeeld verandering bodemdichtheid of bodemsamenstelling);
- verstoring door **mechanische effecten** (bijvoorbeeld betreding).

In figuur 4.10 is voor de beschermde waarden van Kempenland-West aangegeven in welke mate de te beschermde Natura 2000 soorten en habitats gevoelig zijn. De aanwezige habitats en soorten in Kempenland-West zijn (zeer) gevoelig voor storingsfactoren als oppervlakteverlies, verontreiniging, verdroging en mechanische effecten.

In het rapport welke aan de basis ligt van het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Turnhouts Vennengebied worden ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen buiten Speciale beschermingszones (SBZ) een aantal zwaktes/factoren genoemd (Agentschap Natuur en Bos, 2012):

- **verzuring** (van vennen);
- **verdroging** (van verdrogingsgevoelige vegetatietypes als natte heide);
- barrière werking, **versnippering**, geen 100% overlap tussen Vogelrichtlijngebied en deelgebieden Habitatrichtlijn binnen Turnhouts Vennengebied;
- kwetsbaarheid van soorten (vogelsoorten als nachtzwaluw, wespendief etc. zijn zeer gevoelig voor verstoring);
- **rationalisatie cultuurlandschap** (bijv. het weghalen van kleine bosjes ter bate van agrarische percelen).

Figuur 4.10. Effectenindicator op gebied 'Kempenland-West' en activiteit 'Kabels en leidingen'. Bron: *synbiosys.alterra.nl*

Afbakening relevante effecten

Ter afbakening van relevante effecten kan gesteld worden dat gezien de afstand tot het dichtstbijzijnde Nederlands verdrogingsgevoelig habitattypen 1,3 km is en het dichtstbijzijnde Habitatrichtlijngebied 3 km is, geen **verdroging** op treedt als gevolg van tijdelijke bronbemaling. Daarnaast zijn volgens het ontwerp beheerplan Kempenland-West de effecten van waterwinningen beperkt tot de directe omgeving van enkele van de grotere winningen rond het gebied. Een (tijdelijke) bemaling zal ten hoogste dus plaatselijk effect hebben. De bossen direct rondom het projectgebied zijn aangeduid als Dennen-, eiken-, beukenbos en de productie-equivalent hiervan ('Droog bos met productie'). Een verdere toetsing van deze storingsfactor is daarom niet aan de orde.

Aangezien de Natura 2000-gebieden niet worden betreden, treedt er geen **oppervlakteverlies, mechanische effecten** en verandering van de **dynamiek substraat** op. Bij het vervangen en verwijderen van de turbinemeters, us-meters en drie bovengrondse meetstraten komen daarnaast geen **verontreinigende** materialen vrij. Een verdere toetsing van deze storingsfactoren is niet aan de orde.

Er vinden geen werkzaamheden, zoals kap van bomen, binnen Natura 2000-gebieden plaats. Ook niet in het Belgische Turnhouts Vennengebied. Daardoor is er geen sprake van **versnippering** of **rationalisatie van cultuurlandschap**. Een verdere toetsing van deze storingsfactoren is niet aan de orde.

De effectenindicator laat de effecten geluid en trilling buiten beschouwing. Aangezien vogelsoorten gevoelig zijn voor verstoring wordt in dit hoofdstuk tevens getoetst op verstoring door **geluid** en **trilling**. **Licht** wordt buiten beschouwing gelaten aangezien er geen aanvullend licht wordt gevoerd 's avonds.

Daarnaast worden de verstoringsfactoren **verzuring** en **vermesting** door de effectenindicator buiten beschouwing gelaten (zie bijlage 2 voor de volledige effectenindicator). Tijdens de werkzaamheden zal stikstof emitteren. Uitstoot van stikstof kan vermesting en verzuring van habitattypen als gevolg hebben. In een aparte notitie worden de effecten van stikstofuitstoot op de in de Natura 2000-gebieden aanwezige stikstofgevoelige habitats beoordeeld.

Al met al wordt in [paragraaf 5.3](#) en [paragraaf 5.4](#) de volgende storingsfactoren getoetst: **optische verstoring, geluid** en **trilling**.

4.5 Toetsing effecten op Natura 2000-gebieden

Uit de bureaustudie blijkt dat direct grenzend aan het projectgebied het Natura 2000-gebied Kempenland-West ligt. Vlak over de Belgische grens, op 450 meter afstand, ligt Turnhouts Vennengebied.

De Natura 2000-gebieden Kempenland-West en Turnhouts vennengebied liggen dicht bij het projectgebied. Mogelijk treden als gevolg van de werkzaamheden de volgende (uit paragraaf 5.1 gededestilleerde) storingsfactoren op: **optische verstoring**, **geluid** en **trilling**. Hieronder worden deze storingsfactoren getoetst per Natura 2000-gebied, op de aanwezige natuurwaarden.

4.5.1 Natura 2000-gebied Kempenland-West

In hoofdstuk 4 is geconcludeerd dat de in Kempenland-West aangewezen habitatsorten en een aantal habitattypes niet voorkomen in de omgeving van het projectgebied. Daarom dient in deze toets alleen rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van de habitattypes droge en vochtige heden, stuifzandheiden met struikhei, pioniervegetaties met snavelbiezen, zure vennen en zwakgebufferde vennen.

De habitattypes zijn niet gevoelig voor geluid en trilling. Optische verstoring treedt eveneens niet op doordat de habitattypes op enige afstand (750 meter) van het projectgebied liggen. Effecten van bemesting en verzuring als gevolg van stikstofdepositie worden in een aparte nota behandeld.

Aangezien door de afstand van relevante natuurwaarden tot aan het projectgebied, de relatieve ongevoeligheid voor de storingsfactoren en de werkzaamheden tijdelijk van aard zijn, geen effecten optreden als gevolg van optische verstoring, geluid en trilling zijn (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Kempenland-West uitgesloten. Een vervolgonderzoek vanuit de Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

4.5.2 Natura 2000-gebied Turnhouts Vennengebied

In hoofdstuk 4 is geconcludeerd dat er mogelijk een aantal habitatsorten en vogelsoorten voor komen in de omgeving van het projectgebied. Dat zijn: broedende nachtzwaluw, zwarte specht, middelste specht en wespandief. De bruine- en blauwe kiekendief (foeragerend) kan in de omgeving van het projectgebied voorkomen. Deze soorten zijn gevoelig voor optische verstoring, geluid en trilling.

Broedende nachtzwaluw en zwarte specht komt op afstand van ongeveer 1,5 km voor. Door de afstand en het tussenliggende Verblijfpark Tulderheyde is er geen sprake van optische verstoring of trilling. Het geluid dat door het project geproduceerd wordt door gebruik van materialen (lassen/slijpen) zal in het achtergrondgeluid opgenomen worden. Effecten op het instandhoudingsdoel van de nachtzwaluw is hiermee uitgesloten. De zwarte specht kan in de buurt van het projectgebied tot broeden komen. In de directe omgeving is echter voldoende alternatief bos te vinden om in te kunnen foerageren of broeden. Bovendien betreft het hoogstens een enkele individu, welke waarschijnlijk geen relatie heeft met het Natura 2000-gebied Turnhouts Vennengebied. Indien verzachtende maatregelen genoemd in paragraaf 5.5 opgevolgd worden (*werken buiten broedseizoen (circa maart t/m juli), indien dit niet mogelijk is,*

projectgebied vóór het broedseizoen ongeschikt maken voor broedvogels. Indien dit eveneens niet mogelijk is, projectgebied door ecooloog laten controleren op broedgevallen) kunnen effecten op het instandhoudingsdoel van de zwarte specht eveneens worden uitgesloten. Effecten op de instandhoudingsdoelen van de aangewezen vogels nachtzwaluw en zwarte specht zijn uitgesloten.

De bruine- en blauwe kiekendief kunnen gebruik maken van de agrarisch percelen ten zuiden van het projectgebied om te foerageren. Het perceel ten zuidwesten van het projectgebied betreft een klein, door bos omringd, perceel. In de directe omgeving zijn (grotere) percelen aanwezig. De percelen ten zuidoosten liggen op minstens 400 meter afstand. Optische verstoring zal hier door de afscherming van het bos niet optreden. Geluid zal opgenomen worden in het achtergrondgeluid. Dit geldt ook voor trilling. Het betreft bovendien een tijdelijk effect, in de (na) zomer wanneer voldoende voedsel is te vinden. In de directe omgeving zijn bovendien voldoende alternatieven. Effecten op het instandhoudingsdoel van de bruine- en blauwe kiekendief kunnen worden uitgesloten.

De middelste bonte specht en wespndief kunnen voorkomen in de bosgebieden en dus ook aan de rand van het projectgebied. In de directe omgeving is echter voldoende alternatief bos te vinden om in te kunnen foerageren of broeden. Bovendien betreft het hoogstens enkele individuen, welke waarschijnlijk geen relatie hebben met het Natura 2000-gebied Turnhouts Vennengebied. Indien verzachtende maatregelen genoemd in paragraaf 5.5 opgevolgd worden (*werken buiten broedseizoen (circa maart t/m juli), indien dit niet mogelijk is, projectgebied vóór het broedseizoen ongeschikt maken voor broedvogels. Indien dit eveneens niet mogelijk is, projectgebied door ecooloog laten controleren op broedgevallen*) kunnen effecten op het instandhoudingsdoel van de middelste bonte specht en wespndief worden uitgesloten.

Aangezien door de afstand van relevante natuurwaarden tot aan het projectgebied, opname van geluid in achtergrondgeluid en de werkzaamheden tijdelijk van aard zijn, geen effecten optreden als gevolg van optische verstoring, geluid en trilling zijn (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Turnhouts Vennengebied uitgesloten. Een vervolgonderzoek vanuit de Wet natuurbescherming is niet aan de orde.

5 Toetsing Beschermden soorten

Om te kunnen toetsen op soortbescherming in het kader van Wet natuurbescherming wordt allereerst in [paragraaf 5.1](#) gestart met de resultaten van de in het gebied aanwezige beschermde soorten volgens een bureauonderzoek. Vervolgens wordt in [paragraaf 5.2](#) in gegaan op de resultaten van de in het gebied aanwezige of verwachte beschermde soorten (uiteenzetting van de resultaten van de bureaustudie). [Paragraaf 5.3](#) geeft vervolgens een samenvatting van de verwachte aanwezige beschermde soorten. In [paragraaf 5.4](#) worden de relevante effecten, volgend uit de ingreep, bepaald. Vervolgens wordt de voorgenomen ingreep in [paragraaf 5.5](#) getoetst aan de soortbescherming in het kader van Wet natuurbescherming (Wnb).

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het projectgebied, wordt de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Hierbij wordt nagegaan of er in de periode 2014-2017 beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het projectgebied. Aan de hand van de resultaten van de bureaustudie wordt een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het projectgebied voor zouden kunnen komen. Voor deze natuurtoets is geen terreinbezoek afgelegd.

5.1 Resultaten bureauonderzoek

5.1.1 Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek wordt specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (artikel 3.10). Bij vogels zal met name specifieke aandacht geschonken worden aan soorten die in het projectgebied een essentieel leefgebied (broedbiotoop, foerageergebied en rustplaats) kunnen hebben. Voorgenoemde soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn bijlage IV-soorten, bijlage II Verdrag van Bern en bijlage I Verdrag van Bonn) en moeten worden getoetst op voorkomen en het projecteffect. Treden effecten op, of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er maatregelen nodig om deze effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wnb.

'Andere' beschermde soorten die zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen (zie tabel C en D in de bijlage) zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in de provincie dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt het voorliggende project. Wel geldt de algemene zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

5.1.2 Resultaten

Uit de recente verspreidingsinformatie blijkt dat in of nabij het projectgebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen. Dit betreft de beschermde soorten genoemd in Habitatrichtlijn (bijlage IV onderdeel a en b), de niet-vrijgestelde 'andere soorten' uit bijlage I (onderdeel a en b) van de Wet natuurbescherming en soorten met jaarrond beschermde nesten. De soorten zijn weergegeven in Tabel 4.1.

Tabel 4.1. Overzicht waargenomen beschermde soorten (Habitatrichtlijn (HR), lijsten A en B behorende bij artikel 3.10) en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest aangegeven met een 'X', in de directe omgeving van het projectgebied (NDFP, 2012-2017). Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFP (22 januari 2017) en mag niet zonder toestemming van BII12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Soortgroep	Soort	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest	Buizerd		
	Havik		
	Sperwer		
Zoogdieren	Eekhoorn		X
	Steenmarter		X
Reptielen	Levendbarende hagedis		X
Amfibieën	Alpenwatersalamander		X
	Vinpootsalamander		X
Insecten - Dagvlinders	Gentiaanblauwtje		X
Insecten - Kevers	Niet waargenomen		
Insecten - Libellen	Bosbeekjuffer		X
Planten	Niet waargenomen		

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is vervolgens nagegaan of het projectgebied een functie vervult voor (onder andere) deze soorten en of effecten aan de orde zijn. De bevindingen worden in paragraaf 5.2 uiteengezet.

5.2 Ecologische bevindingen

Op basis van het bureauonderzoek wordt per soortgroep ingegaan op de eventuele (kans op) aanwezigheid van beschermde soorten in het projectgebied.

Afbakening relevante soorten

Aangezien het projectgebied een beperkte omvang heeft, grotendeels verhard en gecultiveerd is, geen open water of beken bevat en het verspreidingsgebied van een aantal soorten niet tot aan Esbeek loopt, zijn niet alle biotoop-kritische (sub)soortgroepen relevant. Zo zijn er onder andere geen effecten (overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wnb) aan de orde op de beschermde (sub)soortgroepen: vissen, vlinders, libellen, overige soortgroepen (kevers, kreeftachtigen, weekdieren, mieren en slakken) en flora. Er is voor deze soort(groep)en geen essentieel leefgebied in het projectgebied. Effecten zijn op voorhand uitgesloten.

De overige soortgroepen worden hierna beschreven: vogels, zoogdieren en flora.

Vogels

Habitatrichtlijnsoorten (artikel 3.1 en 3.5) en soorten met jaarrond beschermd nest

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het projectgebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Rondom het projectgebied, in de bosrijke omgeving, komen buizerd, havik en sperwer voor en kunnen hier mogelijk tot broeden komen.

Zoogdieren

Vleermuizen

Uit de bureaustudie blijkt dat er geen vleermuizen voorkomen in en rondom het projectgebied. Doordat er geen terreinbezoek is uitgevoerd, kan niet goed beoordeeld worden of geschikte elementen voor een vaste rust- en verblijfplaats aanwezig zijn (bijv. bomen met grote hollen). Hierdoor is niet uit te sluiten dat de bomen rondom het projectgebied geschikte elementen zijn voor een vaste rust- en verblijfplaats voor diverse vleermuizen. Vaste rust- en verblijfplaatsen kunnen dus niet worden uitgesloten.

Vleermuizen benutten beschutte trajecten om vanaf de verblijfplaats foerageergebieden te bereiken. Ze kiezen zoveel mogelijk lijnvormige structuren. Veelal wordt langs deze structuren gefoerageerd. In het projectgebied zijn bomen rondom projectgebied aanwezig waar gefoerageerd wordt. Vliegroutes zijn uitgesloten.

Gevolgen van het project op deze soorten wordt in paragraaf 5.5 behandeld.

Overige (land)zoogdieren

Uit de bureaustudie is gebleken dat in de omgeving van het projectgebied de eekhoorn is waargenomen. De eekhoorn komt voor in bosrijke gebieden en soms ook in tuinen, parken, houtwallen en bebouwd gebied in de buurt van het bos (zoogdierverseniging.nl). Hier eten zij vooral boomzaden aangevuld met knoppen, bladeren, bessen, schors, paddenstoelen, rupsen, vogeleieren en jonge vogels. Het projectgebied zelf biedt, gezien het gecultiveerde karakter, geen geschikt biotoop voor de eekhoorn. De aanwezigheid van de eekhoorn kan worden uitgesloten.

Uit de bureaustudie is tevens gebleken dat de steenmarter in de buurt van het projectgebied is waargenomen (NDFP). De steenmarter komt vooral voor in steenachtige biotopen en schuilplaatsen. De soort komt vooral voor in parklandschap in de nabijheid van dorpen en heeft een voorkeur voor kleinschalige landbouw met oude schuren, heggen en bosjes (zoogdierverseniging.nl). In het projectgebied zelf zijn geen groenelementen aanwezig. Ook zijn er geen vaste rust- en verblijfplaatsen in het plangebied. De aanwezigheid van de steenmarter kan worden uitgesloten.

Reptielen

Uit de bureaustudie is gebleken dat in de omgeving van het projectgebied de levendbarende hagedis is waargenomen. De levendbarende hagedis komt vooral voor op enigszins vochtige heide, of heide met vennen en in structuurrijke weg- en spoorbermen en ruigten (ravn.nl). De soort is afhankelijk van water. Aangezien de dichtstbijzijnde poel op een kleine 400 meter afstand ligt (zie ook gebiedsbeschrijving hoofdstuk 3) en het projectgebied zelf geen geschikt biotoop biedt, kan de aanwezigheid van de levendbarende hagedis worden uitgesloten.

Amfibieën

Uit de bureaustudie komt naar voren dat in de omgeving van het projectgebied de alpenwatersalamander is waargenomen. De alpenwatersalamander is niet kieskeurig met betrekking tot zijn voortplantingsbiotoop, zolang er maar water te vinden is (ravn.nl). Aangezien de dichtstbijzijnde poel op een kleine 400 meter afstand ligt (zie ook gebiedsbeschrijving hoofdstuk 3) en het projectgebied zelf geen geschikt biotoop biedt, kan de aanwezigheid van de alpenwatersalamander worden uitgesloten.

Uit de bureaustudie blijkt dat de vinpootsalamander in de omgeving van het projectgebied is waargenomen. De vinpootsalamander komt vooral voor op zandgrond in bosgebieden, waar hij zich voort plant in heidevennen, bosvijvers en poelen (ravn.nl). Aangezien de dichtstbijzijnde poel op een kleine 400 meter afstand ligt (zie ook gebiedsbeschrijving hoofdstuk 3) en het projectgebied zelf geen geschikt biotoop biedt, kan de aanwezigheid van de vinpootsalamander worden uitgesloten.

5.3 Samenvatting beschermde soorten

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de soorten weergegeven in Tabel 5.2 en die een beschermde status hebben in de soortbescherming van de Wnb mogelijk voor kunnen komen in het projectgebied. In paragraaf 5.5 wordt nader op deze soorten in gegaan.

Tabel 5.2: Mogelijk aanwezige beschermde soorten in het projectgebied.

Soortgroep	Soort	Beschermings-regime	Aanwezigheid	Toelichting
Vogels	Broedvogels	Artikel 3.1 en Artikel 3.5	Bomenrij rondom projectgebied	Diverse broedvogels in bomen en struiken
Zoogdieren	Verschillende soorten vleermuizen	Artikel 3.5	Bomenrij rondom projectgebied	Groenstructuren vormen foerageer- en/of vliegroute

5.4 Effectbepaling project

Bij de uitvoering van het project zullen verschillende effecten plaats vinden. Bij het graven van de bouwput vindt mogelijk bronbemaling plaats met een pomp. Daarnaast vinden in het projectgebied transportbewegingen en menselijke handelingen plaats. Ook zal er gelast en geslepen worden. Er worden geen bomen gekapt en er wordt 's avonds niet gewerkt of aanvullend licht gevoerd. De twee gebouwen op het terrein blijven onaangeroerd.

De werkzaamheden betreffen tijdelijke effecten.

5.5 Toetsing effect op beschermde soorten

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het projectgebied een potentieel geschikt biotoop biedt voor vogels en zoogdieren (zie ook Tabel 5.2). Om deze reden is er enkel op deze soortgroepen een potentieel effect aan de orde. De onderstaande effectbeoordeling richt zich alleen op deze soort(groep)en. Overige beschermde soorten zijn uitgesloten en ondervinden geen effect van het voornemen.

5.5.1 Vogels

Broedvogels algemeen

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Het is dan ook te allen tijde verboden om nesten, rustplaatsen en eieren van vogels *opzettelijk* te vernielen en te beschadigen (artikel 3.1 lid 2). Daarnaast is het verboden om vogels *opzettelijk* te verstoren (lid 4). Het verbod op verstoren van de vogels is niet van toepassing wanneer de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (artikel 3.1 lid 5, zie ook Bijlage I) en wanneer het nest functioneel blijft. De vrijstelling op lid 4 geldt alleen voor vogels die vallen onder artikel 3.1 (Vogelrichtlijn) en geldt niet voor vogels die ook genoemd staan in artikel 3.5.

Met de meeste broedvogels van artikel 3.1 en artikel 3.5 kan in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door werkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn.

Aangezien niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken - de uitvoering van de werkzaamheden is gepland in juli – augustus 2017 - dient de omgeving van het projectgebied vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden voor (broed)vogels. Mocht dit niet mogelijk zijn dan dient vooraf aan de werkzaamheden het projectgebied gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een erkend ecooloog. Wanneer vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het projectgebied of de directe omgeving, wordt het projectgebied niet vrijgegeven indien de werkzaamheden de nesten negatief beïnvloeden. De werkzaamheden dienen dan te worden uitgesteld tot nadat het nest niet meer in gebruik is.

Beschermingsregime vogelsoorten Jaarrond beschermde soorten

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het projectgebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Aangezien er geen terreinbezoek is uitgevoerd, kunnen deze vogelsoorten en effecten op deze soorten niet zonder meer uitgesloten worden. Het projectgebied en directe omgeving dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een erkend ecooloog gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Wanneer vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het projectgebied of de directe omgeving, wordt het projectgebied niet vrijgegeven indien de werkzaamheden de nesten negatief beïnvloeden. De werkzaamheden dienen dan te worden uitgesteld tot nadat het nest niet meer in gebruik is.

5.5.2 Zoogdieren

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5)

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn beschermd en staan vermeld op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. In het kader van de Wet natuurbescherming zijn een aantal verbodsbepalingen

---

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

opgenomen ten aanzien van soorten bedoeld in artikel 3.5, waaronder vleermuizen, zoals het verbod op verstoren (artikel 3.5, lid 2).

In de omgeving van het projectgebied kunnen vleermuizen aanwezig zijn. Aangezien door het ontbreken van een terreinbezoek niet beoordeeld kan worden of en op welke afstand mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen zijn van vleermuizen, kunnen effecten hierop ook niet zonder meer uitgesloten worden.

Daarnaast wordt verwacht dat het projectgebied gebruikt wordt als foerageergebied voor vleermuizen. Het projectgebied vormt gezien de geringe (natuurlijke) omvang, het monotone karakter en de afwezigheid van unieke groene/natuurlijke elementen ten opzichte van de omgeving, naar verwachting geen essentieel foerageergebied (d.w.z. van essentieel belang voor de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen in de omgeving). In de omgeving is voldoende en alternatief foerageergebied aanwezig. Bovendien wordt er overdag gewerkt en zal er 's avonds dus geen aanvullend licht worden gevoerd. De voorgenomen ingreep zorgt derhalve niet voor een overtreding van verbodsbepalingen uit de wet ten aanzien van foerageergebieden.

Het voorgenomen project zal weinig of geen invloed zal hebben op het foerageren van de vleermuizen binnen en rondom het projectgebied. Effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen kunnen zonder terreinbezoek echter niet vastgesteld worden. Dit dient nader onderzocht te worden.

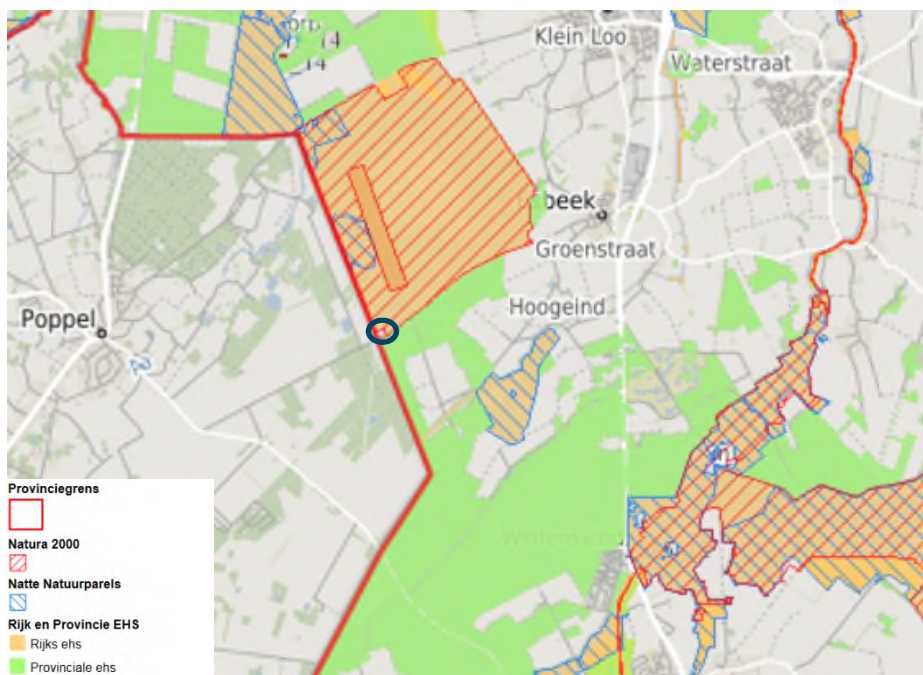
6 Natuurnetwerk Nederland

Om te kunnen toetsen op NNN-gebieden wordt in [paragraaf 6.1](#) de ligging in de omgeving van het projectgebied en beheertype van het NNN aangegeven. Vervolgens wordt in [paragraaf 6.2](#) ingegaan op de relevante effecten. Ten slotte wordt het project in [paragraaf 6.3](#) getoetst aan het beschermingsregime van het NNN-gebied.

Om inzicht te krijgen in de ligging van het projectgebied t.o.v. van het NNN is de provinciale website geraadpleegd.

6.1 Ligging NNN-gebieden

In het projectgebied is geen NNN-gebied aanwezig. Het is geexclaveerd uit het Natura 2000- en het NNN-gebied. Aangrenzend aan het projectgebied (aan noord, oost en zuidzijde) is echter wel NNN-gebied aanwezig. Beheertype aan noord- en oostzijde betreft N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos. Aan de zuidzijde heeft het NNN het beheertype N16.01 Droog bos met productie. Zie figuur 4.10 voor een overzicht van NNN-gebieden en figuur 4.11 om welk beheertype het gaat. Provincie Noord-Brabant past externe werking toe bij de beoordeling van effecten op NNN-gebieden).

Figuur 4.10. Natuurnetwerk Provincie Noord-Brabant ten opzichte van projectgebied (blauw omcirkeld).
Bron: Kaartbank Provincie Noord-Brabant, geraadpleegd op 22 januari 2017.

Hieronder wordt een korte beschrijving gegeven van welke vegetatie en kenmerken vallen onder het natuurbeheertype 'N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos' en 'N16.01 Droog bos met productie' (www.portaalnatuurenlanschap.nl).

N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos

Dennen-, eiken-, of beukenbos omvat bossen met dennen, eiken, beuken en/of berken en zijn vaak eenvoudig van structuur. Veel van deze bossen komen voor op zure, droge en zandige bodems. Wanneer de bodem meer leem bevat, kennen de bossen een grotere floristische rijkdom. Ook vochtiger typen van deze bossen met pijpenstrootje in de ondergroei behoren hiertoe. Vegetatiekundig behoren deze bossen tot het Zomereikenverbond of het Verbond der naaldbossen.

Dennen-, eiken of beukenbos is te vinden in het Zandlandschap zoals op de Veluwe en delen van Drenthe. Plaatselijk komt het ook voor in het Heuvellandschap en op oude strandwallen. Veel van de bossen zijn vorige eeuw ontstaan als gevolg van aanplant of natuurlijke successie. De cultureel invloed is vaak te merken aan bijvoorbeeld ingevoerde boomsoorten en sporen van hakhoutbeheer.

Het projectgebied zelf heeft geen vegetatie met dergelijke kenmerken.

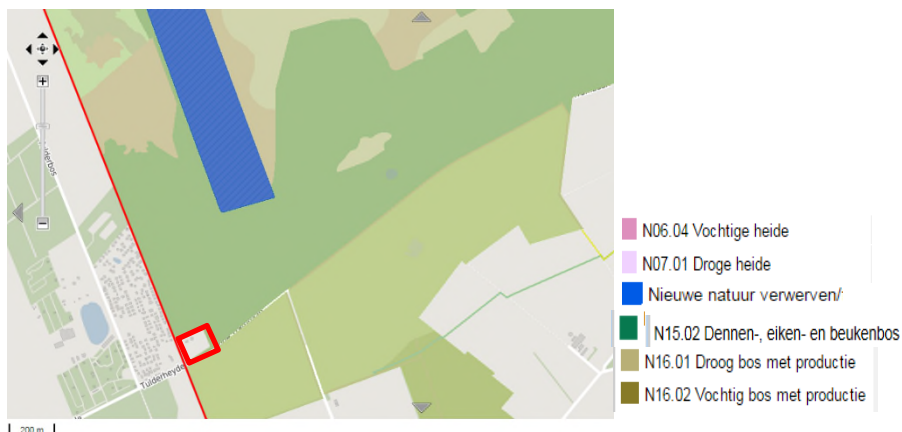
N16.01 Droog bos met productie

Droog bos met productie bestaat uit verschillende, veelal van oorsprong aangeplante, bosopstanden van den, (winter)eik, beuk, Douglas, lariks of fijnspar. De voedselarmere delen worden grotendeels gedomineerd door den, eik en beuk, op de wat rijkere bodems is er een hogere groei van beuk, Douglas, lariks en spar, met betere mengingsmogelijkheden. Dit bostype is de **productievariant** van het bostype **dennen-, eiken- en beukenbos** (zonder productie; N15.02).

Het bostype komt voor op een voedselarme tot lemige, zandige, zure ondergrond van het Droge Zandlandschap zoals op de Veluwe, delen van Drenthe en Brabant. Lokaal is het bostype te vinden in het Heuvellandschap, kalkarme duinen en strandwallen. Het bostype is veelal uit hakhout, heide- en stuifzandterreinen ontstaan, maar kan ook aangelegd zijn op voormalige landbouwgronden waardoor de bovengrond verrijkt is.

Het is het omvangrijkste bostype en combineert een redelijk tot goede groei met een ruime variatie aan, en mengingsmogelijkheden van, loof- en naaldboomsoorten, vooral op de wat lemigere bosgroeiplaatsen. Het maakt dit type tot het belangrijkste type voor de houtproductie. De diversiteit is (nog) relatief laag. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de uniforme aanleg en beheer in het verleden, door de jonge leeftijd van de bossen en onvoldoende abiotische kwaliteit als gevolg van verzuring en vermesting. Oudere bossen en bossen op of grenzend aan oude bosgroeiplaatsen, hebben een relatief hoge natuurpotentie vooral wanneer deze een gevarieerde structuur met substantieel aandeel zware bomen en dood hout hebben. De betekenis voor de biodiversiteit bestaat vooral uit (vaak bedreigde) paddestoelen, korst- en bladmossen, enkele vaatplanten, insecten en broedvogels.

Het projectgebied zelf heeft geen vegetatie met dergelijke kenmerken.

Figuur 4.11. Natuurbeheertypen van Natuurbeheerplan Provincie Noord-Brabant, projectgebied is rood omkaderd. Bron: Kaartbank Provincie Noord-Brabant, geraadpleegd op 22 januari 2017.

6.2 Effectbepaling project

Voor de effectbepaling van het voornemen op NNN-gebieden is het van belang om de verwachte storingsfactoren in beeld te brengen. Werkzaamheden aan leidingen kan een breed scala van effecten veroorzaken. In paragraaf 4.4 zijn ten aanzien van Natura 2000-gebieden effecten besproken en is geconcludeerd dat de volgende storingsfactoren relevant zijn: **optische verstoring, geluid** en **trilling**. Deze afbakening is eveneens relevant voor beschermde gebieden in het kader van NNN-beschermingsregime. In de volgende paragraaf wordt getoetst of er aantasting plaatsvindt als gevolg van deze storingsfactoren.

6.3 Effecten op het Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Voor wat betreft de NNN is bij indirecte aantasting sprake van vervolgstappen, waaronder compensatie. Er bevindt zich geen NNN binnen het projectgebied. Er is van directe aantasting van de NNN dan ook geen sprake. Provincie Noord-Brabant past echter externe werking toe. Dit houdt in dat ingrepen die (net) buiten een NNN-gebied liggen ook moet worden getoetst op aantasting van de NNN. In de directe omgeving van het projectgebied liggen NNN-gebieden. Het betreft het natuurbeheertype 'N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos' en 'N16.01 Droog bos met productie'. Zoals eerder (paragraaf 4.4) is geconcludeerd, zijn deze beheertypes niet gevoelig voor verdroging. Daarnaast is de biodiversiteit (nog) relatief laag door de jonge leeftijd van de bossen, uniforme aanleg en onvoldoende abiotische kwaliteit als gevolg van verzuring en vermesting. Deze conclusie kan eveneens getrokken worden uit de bureaustudie aanwezige beschermde soorten. De storingsfactoren optische verstoring, geluid en trilling zullen daarom niet leiden tot een lagere kwaliteit van het NNN-gebied. Negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN in de nabijheid van het project kunnen daarmee worden uitgesloten. De tijdelijke ingreep in het projectgebied heeft geen effect op de directe omgeving van het projectgebied. Vanuit dit oogpunt zijn er voor NNN geen belemmeringen.

7 Bronnen

Agentschap voor Natuur en Bos, 28 september 2012. S-IHD-rapport 33 – Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout en Arendonk, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout – definitief rapport. Documentnummer 02 10 09 02 120828

Bos, F.G., Bosveld, M.A., Groenendijk, D.G., Van Swaay, C.A.M. & Wynhoff, I., 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EISNederland, in samenwerking met De Vlinderstichting, Wageningen.

Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie), 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. (2010). Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Arnhem.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren.

Provincie Noord-Brabant, 2015. Beheerplan Kempenland-West. Ontwerpbeheerplan.

Overig:

NDFP

www.zoogdieratlas.nl
www.ravon.nl
www.telme.nl
www.zoogdiervereniging.nl
www.naturalis.nl
www.natura2000.vlaanderen.be
www.vlindernet.nl
www.libellennet.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

Bijlage I: Wettelijk kader

Soortbescherming

Een van de doelen van de Wnb is de bescherming van inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Hieronder wordt uitgelegd welke verbodsbepalingen gelden, welke vrijstellingen er gelden en op welke gronden ontheffingen kunnen worden aangevraagd.

Verbodsbepalingen soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die onder andere zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. In het tekstkader van deze Bijlage (zie volgende pagina) staan de artikelen uitgeschreven. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
- 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora'), oftewel de Nationale soorten.

Voor soorten vallend onder bovenstaande beschermingsregimes geldt dat ze in principe niet (opzettelijk) gedood en verstoord mogen worden, ook verblijfplaatsen mogen niet vernietigd worden. Bij Vogelrichtlijnsoorten is opgenomen dat verstoring is toegestaan indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Dit geldt echter niet voor Habitatrichtlijnsoorten, inclusief bijlage I en II Bern en bijlage I Bonn (zie Tabel A van deze Bijlage voor de vogelsoorten en Tabel B van deze bijlage voor een uiteenzetting van soorten niet zijnde vogels). Voor de 'andere soorten' geldt dat verstoring is toegestaan. Soorten die zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb ('andere soorten') zijn opgenomen in tabel C en D van deze Bijlage.

Tabel A. Vogels die vallen onder artikel 3.5 (Bern bijlage II, Bonn bijlage I) én in Nederland broeden. Info tabel: Ingekorte lijst vogelsoorten Conventie van Bern bijlage II. Deze lijst is ingekort door alleen die vogels op te nemen die volgens de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (Nederlandse Fauna serie deel 5 uit 2002) en de Avifauna van Limburg (uit 2006) in Nederland broeden. Dwaalgasten en overwinteraars zijn uit de lijst verwijderd.

Appelvink	Grote bonte specht	Purperreiger
Baardman	Grote gele kwikstaart	Putter
Beflijster	Grote karekiet	Ransuil
Bergeend	Grote stern	Rietgors
Bergfluitier	Grote zilverreiger	Rietzanger
Bijeneter	Havik	Rode wouw
Blauwborst	Heggenmus	Roerdomp
Blauwe kiekendief	Hop	Roodborst
Boerenzwaluw	Huiszwaluw	Roodborsttapuit
Bontbekplevier	IJsvogel	Roodhalsfuut
Bonte strandloper	Kerkuil	Rouwkwikstaart
Bonte vliegenvanger	Klapekster	Sijs
Boomklever	Klein waterhoen	Slangenarend
Boomkruiper	Kleine barmsijs	Slechtvalk
Boompieper	Kleine bonte specht	Smelleken
Boomvalk	Kleine karekiet	Snor
Bosrietzanger	Kleine plevier	Sperwer
Bosruiter	Kleine zilverreiger	Spotvogel
Bosuil	Kleinst waterhoen	Sprinkhaanzanger
Braamsluiper	Kluut	Steenuil
Brandgans	Kneu	Steltkluut
Bruine kiekendief	Koereiger	Strandplevier
Buizerd	Koolmees	Taigaboomkruiper
Casarca	Kortsnavelboomkruiper	Tapuit
Cetti's zanger	Kraanvogel	Tjiftjaf
Draaihals	Krekelzanger	Torenvalk
Duinpieper	Kruisbek	Tuinfluitier
Dwergmeeuw	Kuifmees	Velduil
Dwergstern	Kwak	Visarend
Engelse kwikstaart	Kwartelkoning	Visdief
Europese kanarie	Lepelaar	Vuurgoudhaan
Fitis	Matkop	Wespendief
Fluitier	Middelste bonte specht	Wielewaal
Geelgors	Nachtegaal	Winterkoning
Gekraagde roodstaart	Nachtzwaluw	Witbandkruisbek
Gele kwikstaart	Noordse stern	Witte kwikstaart
Georde fuut	Oehoe	Witwangstern
Glanskop	Oeverloper	Woudaap
Goudhaan	Oeverpieper	Zeearend
Grasmus	Oeverzwaluw	Zwarte mees
Graspieper	Ooievaar	Zwarte ooievaar
Graszanger	Orpheusspotvogel	Zwarte roodstaart
Grauwe kiekendief	Paapje	Zwarte specht
Grauwe klauwier	Pestvogel	Zwarte stern
Grauwe vliegenvanger	Pimpelmees	Zwarte wouw
Griel	Poelruiter	Zwartkop
Groene specht	Porseleinhoen	Zwartkopmeeuw
Groenling		

Tabel B. Soorten (niet zijnde vogels) die vallen onder artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV, Bern bijlage II, Bonn bijlage I).

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam	
Amfibieën	boomkikker	Zoogdieren-landzoogdieren	hamster	
	geelbuikvuurpad		otter	
	heikikker		bever	
	kamsalamander		hazelmuis	
	knoflookpad		lynx	
	rugstreepad		noordse woelmuis	
	vroedmeesterpad		wilde kat	
	poelkikker		wolf	
Insecten-dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Zoogdieren-vleermuizen	baardvleermuis	
	apollovlinder		bechsteins vleermuis	
	boszandoog		bosvleermuis	
	donker pimpernelblauwtje		brandts vleermuis	
	grote vuurvlinder		franjestartaart	
	pimpernelblauwtje		gewone grootoorvleermuis	
	tijmblauwtje		grijze grootoorvleermuis	
	zilverstreephooibeestje		grote hoefijzerneus	
Insecten-haften	oeveraas		grote rosse vleermuis	
Insecten-kevers	brede geelrandwaterroofkever		ingekorven vleermuis	
	gestreepte waterroofkever		kleine dwergvleermuis	
	juchtleerkever		kleine hoefijzerneus	
	vermiljoenkever		laatvlieger	
Insecten-libellen	mercurwaterjuffer		meervleermuis	
	bronslibel		mopsvleermuis	
	gaffellibel		noordse vleermuis	
	gevlekte witsnuitlibel		rosse vleermuis	
	groene glazenmaker		ruige dwergvleermuis	
	noordse winterjuffer		tweekleurige vleermuis	
	oostelijke witsnuitlibel		vale vleermuis	
	rivierrombout		watervleermuis	
sierlijke witsnuitlibel	gewone dwergvleermuis			
Insecten-nachtvlinders	teunisbloempijlstaart		Zoogdieren-zeezoogdieren	walrus
Reptielen	dikkopschildpad		Zoogdieren-zeezoogdieren	bultrug
	kemp's zeeschildpad			gewone vinvis
	lederschildpad			bruinvis
	soepschildpad			dwergpotvis
	gladde slang			gestreepte dolfijn
	muurhagedis	gewone dolfijn		
	zandhagedis	gewone spitsdolfijn		
Sporenplanten-bladmossen	geel schorpioenmos	grijze dolfijn		
	tonghaarmuts	kleine zwaardwalvis		
Sporenplanten-varens	kleine vlotvaren	narwal		
Vissen	steur	orka		
	houting	tuimelaar		
Weekdieren	bataafse stroommossel	witflankdolfijn		
	platte schijfhoren	witsnuitdolfijn		
Zaadplanten	liggende raket	noordse vinvis		
	drijvende waterweegbree	potvis		
	groenknolorchis	butskop		
	kruiwend moerasscherm	dwergvinvis		
	zomerschroeforchis	griend		
		spitsdolfijn van gray		
		witte dolfijn		

Natuurtoets Exportstation Hilvarenbeek deel 1

Vervanging turbinemeters, us-meters en ontmantelen drie meetstraten
 projectnummer 0413423.00
 30 januari 2017 revisie 0A
 N.V. Nederlandse Gasunie

Tabel C. "Overige Soorten" onderdeel A behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a. Soorten met een asterisk (*) zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen. Soorten met een dubbele asterisk (**) zijn in alle provincies, behalve Noord-Brabant, vrijgesteld. Soorten met een asterisk (***) zijn alleen in Limburg - voor een deel van het jaar - vrijgesteld.

Zoogdieren Aardmuis* Boomarter Bosmuis* Bunzing** Damhert Das Dwergmuis* Dwergspitsmuis* Edelhert Eekhoorn*** Egel* Eikelmuis Gewone bosspitsmuis* Gewone zeehond Grote bosmuis Grijs zeehond Haas* Hermelijn** Huisspitsmuis* Konijn* Molmuis Ondergrondse woelmuis* Ree* Rosse woelmuis* Steenarter*** Tweekleurige bosspitsmuis* Veldmuis* Veldspitsmuis Vos*	Waterspitsmuis Wezel** Wild zwijn Woelrat* Amfibieën Alpenwatersalamander Bruine kikker* Gewone pad* Kleine watersalamander* Meerkikker* Middelste groene kikker* Vinpootsalamander Vuursalamander Reptielen Adder Hazelworm*** Levendbarende hagedis*** Ringslang Vissen Beekdonderpad Beekprik Elrits Europese rivierkreeft Gestippelde alver Grote modderkruiper Kwabaal Dagvlinders Aardbeivlinder Bosparelmoervlinder Bruin dikkopje Bruine eikenpage	Donker pimpernelblauwtje Duinparelmoervlinder Gentiaanblauwtje Grote parelmoervlinder Grote vos Grote vuurvlinder Grote weerschijnvlinder Iepenpage Kleine heivlinder Kleine ijsvogelvlinder Kommavlinder Pimpernelblauwtje Sleedoornpage Spiegeldikkopje Veenbesblauwtje Veenbesparelmoervlinder Veenhooibeestje Veldparelmoervlinder Zilveren maan Libellen Beekkrombout Bosbeekjuffer Donkere waterjuffer Gevlekte glanslibel Gewone bronlibel Hoogveenglanslibel Kempense heidelibel Speerwaterjuffer Kevers Vliegert hert

Tabel D. "Overige Soorten" onderdeel B behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c

Planten Akkerboterbloem Akkerdoornzaad Akkerogentroost Beklierde ogentroost Berggamander Bergnachtsorchis Blaasvaren Blauw guichelheil Bokkenorchis Bosboterbloem Bosdravik Brave hendrik Brede wolfsmelk Breed wollegras Bruinrode wespenorchis Dennenorchis Dreps Echte gamander Franjegtiaan Geelgroene wespenorchis Geplooide vrouwenmantel Getande veldsla Gevlekt zonneroosje Glad biggenkruid Gladde zegge	Groene nachtorchis Groensteel Groot spiegelklokje Grote bosaardbei Grote leeuwenklauw Honingorchis Kalkboterbloem Kalketrip Karthuizeranjer Karwijselie Kleine ereprijs Kleine Schorseneer Kleine wolfsmelk Kluwenklokje Knollathyrus Knolspirea Korensla Kranskarwij Kruiptijm Lange zonnedaauw Liggende ereprijs Moerasgamander Muurbloem Naakte lathyrus Naaldenkervel Pijlscheefkalk	Roggelelie Rood peperboomje Rozenkransje Ruw pazelzaad Scherpkruid Schubvaren Schubzegge Smalle raai Spits havikskruid Steenbraam Stijve wolfsmelk Stofzaad Tenger distel Tenger veldmuur Trosgamander Veenbloembies Vliegenorchis Vroege ereprijs Wilde averuit Wilde ridderspoor Wilde weit Wolfskers Zandwolfsmelk Zinkviooltje Zweedse kornoelje

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming artikel 3.1, 3.5 en 3.10

§ 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
  - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
  - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
  - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
  - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
  - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
  - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
  - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
  - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
  - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
  - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
  - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
  - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
  - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
  - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Vrijstelling en ontheffingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Wnb. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied en de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

Vrijstelling Nationale soorten ('andere soorten').

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. Het Rijk heeft ook een vrijstelling gemaakt voor projecten die vallen onder hun bevoegdheid (projecten van nationaal belang). Zoals ook te herleiden is uit de tabel (tabellen A en B), hangt het per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10. Provincie Noord-Brabant verleent bijvoorbeeld geen vrijstelling voor een aantal soorten marterachtigen.

Naast dat het type vrijgestelde soorten verschilt per provincie, kan de grond waarop de vrijstelling geldt ook variëren tussen provincies. De vrijstelling hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Zo geldt de vrijstelling op basis het voorkomen of bestrijden van '...onnodig lijdende zieke of gebrekkige dieren' alleen in Flevoland en Utrecht. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien de Nationale soorten niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Vrijstelling onder gedragscode

Een andere manier om vrijstelling te krijgen is door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode. Hierin staan gedragsregels om schade aan beschermde dieren en planten zoveel mogelijk te voorkomen bij het uitvoeren van bepaalde activiteiten. De goedgekeurde gedragscodes staan op de website van RVO vermeld (<https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>). Let hierbij op dat voor soorten genoemd in artikel 3.1 en 3.5 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' geen geldige ontheffingsgrond is en deze activiteit daardoor niet valt onder de gedragscode. Hiervoor dient alsnog een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

Ontheffingen

Indien een soort niet onder een vrijstelling valt of niet gewerkt kan worden volgens een gedragscode, dient er een ontheffing te worden aangevraagd. Deze moet ingediend worden bij het bevoegd gezag. Dit is de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- De activiteit leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding; en
- Er is sprake van een in de wet genoemd belang.

In tabel E worden de belangen waaronder een ontheffing kan worden aangevraagd, opgesomd. Let daarbij op dat er voor Nationale soorten ('andere soorten') meer ontheffingsgronden beschikbaar zijn dan voor de beschermde soorten onder artikel 3.1 en 3.5. Indien de activiteit bestaat uit een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling zou alleen een ontheffing afgegeven kunnen worden voor Nationale soorten. Mochten desondanks soorten uit de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, Bern en Bonn voorkomen bij ruimtelijke ontwikkelingen, dan kunnen mitigerende maatregelen worden opgesteld. Er kan dan voor de zekerheid een ontheffing worden aangevraagd om de mitigerende maatregelen goed te keuren.

Tabel E. Ontheffingsgronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie (artikel 3.1, 3.5 en 3.10)

Ontheffingsgronden	VR-soorten (Artikel 3.1)	HR-soorten, Bonn en Bern (Artikel 3.5)	Andere soorten (Artikel 3.10)
1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	X	X	X
2. Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	X	X	X
3. Opsomming van:	X	X	X
- volksgezondheid en openbare veiligheid			
- veiligheid van luchtverkeer	X	Nee	X
- ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	X	X	X
- ter bescherming van Flora en Fauna	X	X	X
- voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	X	X	X
- dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	X	X
- ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	X
- schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud, algemeen belang	Nee	Nee	3.10 2a-g

Procedures

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor Nationale soorten ('andere soorten') welke zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen geldt een vrijstelling. Dit betekent dat u geen ontheffing van de Wet natuurbescherming hoeft aan te vragen, maar u wel de zorgplicht moet nakomen. Voor Nationale soorten die niet zijn vrijgesteld, dient u een ontheffing beschermde soorten aan te vragen of te werken conform een gedragscode.

Voor soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Conventie van Bern en Conventie van Bonn geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar

uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Het bevoegd gezag zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Overgangsrecht

In het Besluit natuurbescherming is opgenomen dat de ontheffingen afgegeven onder het oude recht, gelden als ontheffingen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften, beperkingen en voorwaarden gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wnb zullen de onafgeronde ontheffing aanvragen, ingediend vóór inwerkingtreding, conform de nieuwe wet worden behandeld. Ontheffing aanvragen van voor de inwerkingtreding zullen worden afgehandeld door RVO. Aanvragen die later ingediend worden zullen afgehandeld worden door de provincies (of het Rijk). De gedragscodes worden verlengd tot het moment van in werking treden van de Wet natuurbescherming en de nieuwe gedragscodes definitief zijn goedgekeurd.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De nieuwe naam voor de ecologische hoofdstructuur (EHS), het natuurnetwerk Nederland (NNN). De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In 2013 is het natuurbeleid gedecentraliseerd naar de provincies. In hetzelfde jaar hebben de twaalf provincies met de staatssecretaris van het ministerie van EZ definitieve afspraken gemaakt in het Natuurpact. In 2014 werd de term 'EHS' vervangen door 'NNN'.

Dit beleid blijkt noodzakelijk te zijn doordat de Nederlandse natuur steeds meer onder druk staat, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het natuurnetwerk Nederland (NNN).

Netwerk van gebieden

Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het NNN bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het NNN is een plan in uitvoering. De doelstelling van het Natuurpact is om 80.000 hectare nieuwe natuur in te richten vóór 2027.

Natura 2000-gebieden

In de Wnb zijn bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. De Europese richtlijnen verplichten de lidstaten gebieden aan te wijzen met speciale beschermingszones (de Natura 2000-gebieden). Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren of te voorkomen dat er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het Ministerie van Economische Zaken dit.

Bestaand gebruik

Voor handelingen die op 31 maart 2010 bekend waren bij het gevoegd gezag en die sinds deze datum niet meer in betekenende mate zijn gewijzigd is het niet meer noodzakelijk om een

vergunning aan te vragen. Deze datum kan van een later tijdstip zijn indien een Natura 2000-gebied na 31 maart 2010 is aangewezen als beschermd gebied. Zie ook artikel 2.9 lid 2.

Overgangsrecht

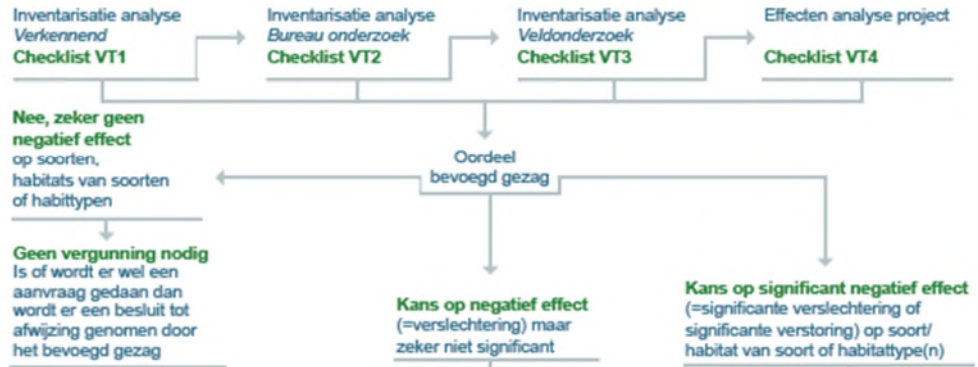
In de Wnb (artikel 9.4) is opgenomen dat de vergunningen afgegeven onder het oude recht, gelden als vergunningen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Beschermde Natuurmonumenten hebben vanaf inwerkingtreding van de Wnb niet langer een beschermde status. Daardoor zijn deze gebieden alleen nog ruimtelijk beschermd (Barro, bestemmingsplannen).

Het volgende schema toont de vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet. Een Natuurtoets geeft aan of er wel of geen (negatieve) negatieve effecten zijn te verwachten. Zijn er geen negatieve effecten te verwachten, dan hoeft er geen vergunning beschermde gebieden aangevraagd te worden. Indien er kans is op negatieve effecten, kan een habitattoets een verdiepingsslag geven om aan te tonen hoe groot deze negatieve effecten zijn. Mocht er kans zijn op significant negatieve effecten, is het mogelijk om een ADC-toets uit te voeren. Wordt er voldaan aan de eisen, dan kan er een vergunning worden afgegeven met voorschriften en beperkingen.

VOORTOETS

INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

Bijlage 2 Effectenindicator volledig

Bijlage II: Effectenindicator volledig

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Stuifzandheiden met struikhei	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Zwakgebufferde vennen	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Zure vennen	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Beken en rivieren met waterplanten	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Vochtige heiden	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	...	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Droge heiden	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Blauwgraslanden	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Pioniervegetaties met snavelbiezen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
*Vochtige alluviale bossen																			
Drijvende waterweegbree	gevoelig	n.v.t.	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Kleine modderkruiper	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	...	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig

Figuur 2. Effectenindicator welke de gevoeligheid weergeeft van de habitats en soorten van het Natura 2000-gebied Kempenland-West voor de getoonde storingsfactoren (bron: Ministerie van EZ, 2017).

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN
T. +31 6 51819764
E. reinier.raap@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2016

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.